



# MEDENİYETLER İTTİFAKI

YÜKSEK DÜZEYLİ GRUP RAPORU  
13 Kasım 2006



BİRLEŞMİŞ MİLLETLER



# MEDENİYETLER İTTİFAKI

YÜKSEK DÜZEYLİ GRUP RAPORU  
13 Kasım 2006

(GAYRİRESMİ TERCÜME)



BİRLEŞMİŞ MİLLETLER  
NEW YORK, 2006



## Not

Bu yayında kullanılan belirlemeler ve yeralan materyalin sunumu, hiçbir ülkenin, bölgenin, şehrin veya alanın veya onların yetkililerinin hukuki konumu hakkında veya sınırlarının veya hudutlarının belirlenmesiyle ilgili olarak Birleşmiş Milletler Sekreterliği adına hiçbir kanaatin ifadesini ima etmez.

“Ülke” terimi bu yayının metninde kullanıldığı şekliyle, uygun olan durumlarda, bölgelere ve alanlara da karşılık gelmektedir.

Birleşmiş Milletler Medeniyetler İttifakı

Daha fazla bilgi için, lütfen Medeniyetler İttifakının web sayfasına bakınız:

[www.unaoc.org](http://www.unaoc.org)

[www.medeniyetlerittifaki.gov.tr](http://www.medeniyetlerittifaki.gov.tr)



## İçindekiler

### I. Bölüm

I.	Dünya'daki Bölünmeleri Gidermek.....	10
II.	Temel İlkeler.....	11
III.	Küresel Bağlam.....	13
	Genel Bakış.....	13
	Kimlikler ve Algılamalar.....	14
	Aşırılığın Ortaya Çıkışı.....	15
IV.	Siyasi Boyut.....	17
	Tarihsel Bakış.....	17
	Batılı ve Müslüman Ülkelerin Toplamları arasındaki İlişkiler.....	17
	Müslüman Toplamlardaki Eğilimler.....	19
V.	Medeniyetler İttifakına Doğru: Genel Politika Tavsiyeler.....	23
	Orta Doğu.....	23
	Diğer Genel Politika Tavsiyeleri.....	25

### II. Bölüm

VI.	Temel Eylem Alanları.....	31
	Eğitim.....	31
	Gençlik.....	34
	Göç.....	35
	Medya.....	36
VII.	Tavsiyeler.....	38
	Eğitim.....	38
	Gençlik.....	41
	Göç.....	43
	Medya.....	45
VIII.	Tavsiyelerin Hayata Geçirilmesi.....	48

### Ekler

Ek 1: Yüksek Düzeyli Grubun Görev Tanımları.....	51
Kapsam.....	51
Yüksek Düzeyli Grup.....	51
Destek Yapısı.....	53
Ek 2: Yüksek Düzeyli Grubun Üyeleri.....	54
Ek 3: İsrail-Filistin Sorunu Konusunda Sayın André Azoulay ve Sayın Hubert Vedrine'nin Yüksek Düzeyli Gruba Katkıları.....	56
Diğer İlgili Dokümanlar.....	60



# I. BÖLÜM





## I. DÜNYA'DAKİ BÖLÜNMELEİ GİDERMEK

- 1.1 Dünya tehlikeli boyutlara varan bir dengesizlik içindedir. Geçtiğimiz yüzyıl birçoğuna eşi görülmemiş gelişme, refah ve özgürlük getirmiştir. Diğerleri için ise bu dönem ezilme, aşağılanma ve mahrumiyet anlamına gelmiştir. Dünyamızda büyük eşitsizlikler ve çelişkiler bulunmaktadır. Dünyamızdaki en zengin üç kişinin gelirleri en az gelişmiş ülkelerinin toplam gelirinden daha büyük, modern tıp her gün mucizeler yaratmasına rağmen her yıl 3 milyon insan önlenebilir hastalıklardan ölmekte, insanoğlu evrenin derinlikleri hakkında öncesine nazaran çok daha fazla bilgi sahibiyken 130 milyon çocuk temel eğitimden mahrum kalmakta ve çok taraflı düzenlemeler ve kurumların varlığına rağmen uluslararası toplum çatışma ve soykırım karşısında çaresiz kalmaktadır. İnsanlığın büyük bir kısmı için yokluk ve korkudan uzak yaşayabilme özgürlüğü, hiç olmadığı kadar erişilmez gözükmektedir.
- 1.2 Öte yandan, adaletsizlik ve eşitsizlikle beslenmekte olan kutuplaşmış algılamaların, çoğu zaman uluslararası istikrarı tehdit eder bir biçimde şiddet ve çatışmaya yol açtığı, giderek karmaşıklaşan bir dünyada yaşıyoruz. Son birkaç yıllık süre zarfında yaşanan savaşlar, işgâl ve terör eylemleri toplumlar içinde ve arasındaki karşılıklı kuşku ve korkuyu arttırmıştır. Radikal grupların yanı sıra bazı siyasi liderler ve kimi medya çevreleri bu ortamı istismar etmek suretiyle, tarihi açıdan farklı, kendi aralarında çatışmaya mahkûm ve birbirini dışlayan kültürler, dinler ya da medeniyetlerden oluşan gerçek dışı bir resim ortaya koymuşlardır.
- 1.3 “Medeniyetler çatışması” teorisinin yarattığı endişe ve karışıklık, ne yazık ki dünyanın aslında karşı karşıya olduğu ciddi durumun gerçek niteliği hakkındaki tartışmayı saptırmıştır. Kültürler arasındaki ilişkilerin tarihi yalnızca savaş ve çatışmalardan ibaret değildir. Bu tarih, yüzyıllardır süregelen yapıcı alış-verişleri, olumlu etkileşimleri ve barışçıl birliktelikleri de içermektedir. Ayrıca, yapısal olarak değişken ve farklı toplumları, katı ve kategorik medeniyet kavramları temelinde sınıflandırmaya çalışmak kimlik, motivasyon ve davranış gibi meselelerin daha aydınlatıcı yollardan anlaşılmasına mani olmaktadır. Bu tip kültürel kategoriler yerine, güçlü ve güçsüz, zengin ve fakir gibi ayrımlar ya da farklı politik gruplar, sınıflar, meslekler ve uluslar arasındaki farklar üzerinde durmak daha aydınlatıcı olacaktır. Esasında sözü edilen bu kültürel kalıplar zaten kutuplaşmış görüşleri daha da kemikleştirmektedir. Daha da kötüsü, kültürlerin önlenemez bir çatışmaya doğru gitmekte olduklarını iddia eden yanıltıcı görüşleri yaygınlaştıran bu kalıplar, müzakere edilebilir ihtilafların, görünüşte başa çıkılmaz bir hâl alan ve kamuoyunun da ilgisini çeken kimlik temelli çatışmalara dönüşmesine de katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle, toplumlar arasında düşmanlığın ve güvensizliğin yerleşmesine neden olan söz konusu kalıpları ve yanlış anlamaları bertaraf etmek zorunlu hale gelmiştir.

- 1.4 Bu bağlamda, toplumlar arasında köprüler kurma, diyalog ile anlayış geliştirme ve dünyadaki dengesizliklerin üzerine gitmek amacıyla ortak siyasi irade oluşturma ihtiyacı hiç bu kadar açık şekilde hissedilmemiştir. Bu acil görev Medeniyetler İttifakı'nın varlık sebebini oluşturmaktadır. 2005 yılında Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından başlatılan ve İspanya ile Türkiye Başbakanlarının ortak himayelerinde yürütülen Medeniyetler İttifakı, uluslar, kültürler ve dinler arasında, tüm toplumların insanlık temelinde birbirlerine bağlı olduğu, ayrıca istikrar, refah ve barış içinde bir birlikteliğe yönelimleri açısından karşılıklı bağımlılık içinde buldukları hususunda geniş bir fikir birliğinin varlığına işaret etmektedir.
- 1.5 Medeniyetler İttifakı, farklı kültürel ve dini geleneklerden gelen insanlar arasında karşılıklı saygı örneklerini tekrar teyit ederek ve bu amaca yönelik müşterek bir eylemin başlatılmasına yardımcı olarak, toplumlar arasında büyüme gösteren ayrılıklara dikkat çekmeye çalışmaktadır. Bu çaba, insanların büyük çoğunluğunun toplumlardaki aşırılığı reddetme, dini ve kültürel farklılıklara saygıyı destekleme iradesini yansıtmaktadır. Bu girişime rehberlik amacıyla Genel Sekreter seçkin kişilerden oluşan Yüksek Düzeyli Grubu kurmuştur. Bu rapor onlar tarafından hazırlanmıştır.<sup>1</sup> İçerdiği değerlendirmelere dayanarak, farklı toplumlar arasındaki ilişkileri irdelemekte ve günümüzde baş gösteren aşırılık eğilimini, Batı ve İslam toplumları arasındaki ilişkilere özellikle dikkat ederek, fakat bu tip nitelermelerin her iki toplumdaki büyük farklılıkları yansıtmadığının da bilincinde olarak, ele almaktadır. Rapor, ulusal, bölgesel ve mahalli düzeylerdeki idareler, hükümetler, uluslararası örgütler ve sivil toplum için uygulanabilir bir eylem programı önermekte ve bu programın dünya ulusları ve kültürleri arasında düşmanlığı azaltmaya ve uyumu geliştirmeye yardımcı olacağını ümit etmektedir.

---

<sup>1</sup> Bu rapor Yüksek Düzeyli Grubun üyelerinin ortak görüşlerini yansıtmaktadır; her konuda genel bir fikir birliği içermemektedir.

## II. TEMEL İLKELER

- 2.1 Medeniyetler İttifakı özü itibariyle çok-kutuplu bir perspektife dayanmalıdır. Bu nedenle, Yüksek Düzeyli Grup görüşmelerinde, tüm uluslar ve kültürler arasında diyalog kültürünü ve saygıyı geliştirme çerçevesi sunan ilkeleri rehber almıştır. İnsanlığı korku ve sefaletten kurtarmaya çalışan Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (1948), kültürel ve dini haklara ilişkin<sup>2</sup> diğer önemli belgeler, aşağıda belirtilen bu ilkelerin temel hareket noktasını oluşturmaktadır.
- 2.2 Giderek karşılıklı olarak bağımlı hale gelen ve küreselleşen bir dünya, yalnızca hukukun üstünlüğü ve merkezinde Birleşmiş Milletler sisteminin bulunduğu etkin bir çokuluslu sistem ile yönetilebilir. Bu da, Uluslararası İnsancıl Hukukta (özellikle Cenevre Konvansiyonu'nda) ifade edilen tüm hakları, ayrıca savaş yönetimine dair sorumlulukları içeren uluslararası hukuk ve sözleşmelere uymayı, bunları kuran kuruluşlara saygıyı ve bu normların ihlallerini hükme bağlayan mekanizmaların desteklenmesini gerekli kılmaktadır.
- 2.3 İnsan hakları standartlarına tam ve tutarlı bir bağlılık, istikrarlı toplumların ve barışçı uluslararası ilişkilerin temelini teşkil eder. Bu haklar, fiziksel ve zihinsel işkencenin yasaklanmasını, din özgürlüğünü, ifade ve toplantı özgürlüğünü kapsar. Bu hakların evrensel ve mutlak olma niteliği onların bütünlüğünün temelini oluşturur. Bu nedenle, bu haklar dokunulmaz olarak kabul edilmeli ve tüm devletler, uluslararası örgütler, devlet dışı aktörler ve bireyler her koşulda onlara bağlı kalmalıdır.
- 2.4 Medeniyetlerin ve kültürlerin çeşitliliği insan toplumunun temel bir özelliğidir ve insanlığın ilerleyişinin itici gücüdür. Medeniyetler ve kültürler insanlığın büyük zenginliğini ve mirasını yansıtır; doğaları itibarıyla örtüşür, etkileşir ve birbiriyle ilişki içinde gelişirler. Kültürler arasında hiyerarşi olamaz; zira her biri insanlığın gelişimine katkıda bulunmuştur. Medeniyetler tarihi, aslında karşılıklı ödünç alıp-verme ve daimi bir etkileşim tarihidir.
- 2.5 Yoksulluk umutsuzluğa, adaletsizlik duygusuna ve yabancılaşmaya yol açar ve bu duygular siyasi hatalarla birleşince aşırılığı tetikleyebilir. Milenyum Kalkınma Hedefleri'nde de belirtildiği gibi yoksulluğun kökünün kazınması etkin bir şekilde sürdürülmelidir, zira bu, ekonomik uçurumlar ve yabancılaşmayla bağlantılı etkenlerin ortadan kaldırılmasına katkıda bulunacaktır.

<sup>2</sup> Medeniyetler İttifakı web sayfasındaki başvuru dökümanlarına bakınız ([www.unaoc.org](http://www.unaoc.org)).

- 2.6 Terörizm hiçbir şekilde meşru gösterilemez. Uluslararası kuruluşların ve hükümetlerin terörizmi durdurmada başarılı olmalarını mümkün kılabilmek için, barış, güvenlik, sosyal ve iktisadi kalkınma ve insan hakları arasındaki bağlantıları göz önüne alarak, teröre yol açan tüm koşullarla mücadele etmemiz gerekmektedir. Bu anlamda, yakın zamanda onaylanan BM Küresel Anti-Terörizm Stratejisi önemli bir dönüm noktası teşkil etmektedir.
- 2.7 Vatandaşları temsil eden, beklentilerine ve arzularına cevap verebilen demokratik yönetim, bireylerin potansiyellerini tam olarak gerçekleştirebilmelerinde en etkin araçları sağlamaktadır. Başarıya ulaşabilmeleri için, demokratik sistemler organik bir biçimde toplumun kendi kültüründen doğmalı, ortak değerlerini yansıtmalı ve vatandaşların ihtiyaç ve menfaatlerine uyarlanmalıdır. Bu, ancak insanlar özgür olduğunda ve kendi kaderlerini tayin edebildiklerini hissettiklerinde mümkündür.
- 2.8 Din, çoğu toplumun giderek önem kazanan bir boyutunu oluşturmaktadır ve bireyler için önemli bir değerler kaynağıdır. Din, toplumlar arasındaki uyumun tesisine yardımcı olmak amacıyla diğer kültürlerin, dinlerin ve yaşam şekillerinin takdir edilmesini yaygınlaştırmada hayati bir rol oynayabilmektedir.

### III. KÜRESEL BAĞLAM

#### Genel Bakış

- 3.1 Yirminci yüzyıldaki siyasi ve teknolojik gelişmeler, uluslar arasında eşi görülmemiş bir uyum dönemini temin etmiş ve küresel refahın geliştirilmesi hususunda büyük bir umut ve olanak doğurmuştur. Gerçekten de çok fazla mesafe katedilmiştir. Çok taraflı işbirliği ve sivil toplum hareketleri sayesinde, kara mayınlarının kullanımının yasaklanması, uluslararası ceza mahkemelerinin kurulması, hastalıkların yok edilmesi ve fakirlikle savaşmayı hedefleyen kapsamlı bir dizi işbirliği girişiminin başlatılması da dahil olmak üzere uluslararası ilişkilerde önemli sayıda olumlu gelişmenin yolu açılmıştır. Ancak, tüm bu kazanımlara rağmen, dünyanın durumu konusunda genel bir rahatsızlık birçok alanda kendini hissettirmektedir. Evrensel ilkelerin yayılması ve genel refahın artırılması amacıyla tesis edilen olan çok uluslu kuruluşların, güçlü ülkelerin destek vermemesinden dolayı etkisiz oldukları yolunda bir algılama ve günümüz gençliği için daha barışçıl, istikrarlı ve müreffeh bir geleceğin risk altında olduğu yönünde genel bir korku bulunmaktadır. Kimi durumlarda bu kötümserlik, belli yerel, ulusal ya da bölgesel dinamiklerin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak, dikkate alınması gereken daha geniş bir küresel bağlam sözkonusudur.
- 3.2 Sosyal, siyasi ve iktisadi açıdan bakıldığında, Batı küreselleşmeyi hem yönlendirmekte hem de görünüşte küreselleşmenin getirdiği bazı eğilimler tarafından tehdit edilmektedir. Çok uluslu politik ve ekonomik kurumlardaki oransız nüfusları da dâhil olmak üzere, Batılı güçler, dünyada ezici bir siyasi, iktisadi ve askeri güce sahiptirler. Geçirgen sınırlar, fakir ülkelerden zengin ülkelere doğru artmakta olan nüfus akışları, uyum sağlamamış göçmen toplulukları, ekonomik, çevresel, sağlıkla ilgili ve hatta fiziksel güvenlik faktörlerinin sınırları aşan etkileri, hem toplumların karşılıklı bağımlılığını hem de aralarında açılan mesafeyi ortaya koymaktadır.
- 3.3 İktisadi refah bakımından, gelir adaletsizliği son yıllarda yükselmeye devam etmiştir ve yakın dönemde yapılan çalışmalar, dünya ekonomisiyle giderek artan şekilde bütünleşmenin aslında ülkelerin ekonomik büyümeleri arasındaki farklılığı daha da artırdığını ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, insanlığın yarısı halen yoksulluk içinde yaşamaya devam etmekte ve gerek ulusal düzeyde gerekse uluslar arasında fakir ile zengin arasındaki uçurum karşı konulamaz bir şekilde artmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerdeki sağlık ve eğitim sistemleri yetersiz durumdadır. Çevre hızla yok edilmekte, nükleer, biyolojik ve kimyasal silah üretimleri etkin şekilde kontrol

edilememekte ve – gerek resmi gerek yasadışı yollarla gerçekleşen – küresel silah satışları denetime tabi tutulmamaktadır.

- 3.4 Siyasi açıdan bakıldığında, evrensel insan hakları ve demokratik yönetim ilkelerinin bazı güçlü uluslar tarafından yalnızca kendi çıkarlarına uygun düştüğü zaman gayretle savunulduğu yönünde giderek yaygınlaşan bir izlenim vardır ki bu, söz konusu ilkeleri ortaya koymak, geliştirmek ve savunmakla görevli çok uluslu kuruluşların meşruiyetine zarar veren seçici bir yaklaşımdır. Demokratik olarak seçilmiş hükümetler güçlü ülkeler tarafından dikkate alınmadığında ve kimi zaman engellendiğinde, demokrasi yanlısı beyanlar etkilerini yitirmektedir.
- 3.5 Toplumların birbiriyle etkileşimini sağlayan mekanizma ve teknolojiler, sözkonusu unsurları herkesin yararına kullanmaya yönelik müşterek siyasi irademizden daha hızlı gelişmiş gibi görünmektedir. Bu ortam, kimlik temelli politikaların oluşması için uygun bir zemin hazırlamaktadır ki bu süreç, toplumlar arasında şiddetli gerilimlere yol açmakta ve düşmanca ilişkileri tetiklemektedir.

#### Kimlikler ve Algılamalar

- 3.6 Farklı kültürel kimlikler insan tecrübesinin zenginliğinin ayrılmaz bir parçasıdır ve bu nedenle onlara saygı gösterilmeli ve geliştirilmelidir. Özellikle gelenek ve görenekler, modern kimliğin gelişmesinde ve aktarılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Ancak, “küreselleşen” bir dünyaya doğru durdurulamayan gidişat, Latin Amerika, Afrika ve Asya’yı da kapsayacak biçimde dünyanın birçok bölgesinde grup kimliklerine meydan okumaktadır. Yirminci yüzyılın ikinci yarısındaki ilerlemeler sayesinde farklı uluslar ve kültürler daha kolay iletişim kurabilmekte, çıkarlarını daha eşit bir düzeyde müzakere edebilmekte ve kendi kimliklerini ve inanç sistemlerini muhafaza ederek ortak hedeflerin peşinde koşabilmektedir. Birçoğuna göre aslında ortaya çıkan şey, iktisadi refah beklentisi karşılığında, şehirleşme ile ailelerin ve toplulukların yerlerinden edilmesi, geleneksel yaşam şekillerinin ortadan kaldırılması ya da uyarlanması ve çevresel bozulmanın da sözkonusu olduğu, birbirlerine benzeşen ve tektipleştirilen kültürlerle dayalı bir uluslararası sistemdir. Marjinalleşme, geleceğe yönelik seçeneklerin ortadan kalkması, hatta baskı ve yok edilme ile karşı karşıya kaldıklarını düşündüklerinde, toplumların bir kısmı kaçınılmaz olarak asli kimliklerini daha güçlü bir şekilde öne sürerek tepki vermektedir.
- 3.7 Demokratik toplumlarda, ayrımcılığa ya da mağduriyete dayalı bir geçmişi paylaşan grupların eşit hak ve siyasi katılım talepleri, barışçı bir şekilde, örneğin “olumlu ayrımcılık” yoluyla, karşılanabilir. Şikâyetlerin gündeme getirilebileceği kanallar içermeyen siyasi sistemlerde, çoğu zaman durumun düzeltilmesi için şiddet kullanımını savunan politik ve militan gruplar ortaya çıkmaktadır. Bu gruplar, bazıları tarafından özgürlük hareketleri olarak görülürken, diğerleri tarafından ulusal güvenliğe tehdit olarak kabul edilmektedir. Yelpazenin en ucunda, iktisadi ya da

siyasi çıkar mücadelesi veren radikaller, dini veya etnik temelli siyasi partilere ya da militan gruplara yeni üyeler çekebilmek amacıyla aşağılanma ya da mahrumiyet duygularını istismar edebilirler. Bazen derin analizlerle, ancak daha çok yüzeysel ve basit ifadelerle medyada yer alan taraflı öngörüler, karşılıklı olumsuz algılamaları daha da artırmaktadır.

### Aşırılığın Ortaya Çıkışı

- 3.8 Halkı kendi davaları doğrultusunda yönlendirmeyi hedefleyen ideologların dini istismar etmesi, kültürlerarası çatışmanın ana sebeplerinden birinin bizzat din olduğu gibi yanlış bir izlenimin doğmasına neden olmuştur. Bu nedenle, yanlış anlamaları gidermek ve günümüz siyasetinde dinin rolünün objektif ve bilgiye dayalı bir değerlendirmesini yapmak önemlidir. Gerçekten de günümüzde karşılıklı etkileşim içindeki din ile siyaset arasında, birbirini besleyen bir ilişki ortaya çıkabilmektedir. Geçmişten bir örnek vermek gerekirse, “medenileştirme misyonu”na dayalı görünüşte seküler olan kolonileştirme girişimi ya da on dokuzuncu yüzyıla ait “Apaçık Kader (Manifest Destiny)” doktrini aslında derin dinî köklere sahiptir. Diğer taraftan, bazı çağdaş akımların görünüşteki dinî temelleri, dinleri ideolojik amaçlara alet eden siyasi hırslar saklamaktadır.
- 3.9 On dokuzuncu yüzyılın yarısından yirminci yüzyılın ortalarına değin aydınların ve siyasi seçkinlerin pek çoğu, modernleşmenin dinin hayatiyetini söndüreceğini varsaymıştır. İddiaya göre, insanlar zenginleştikçe, daha fazla siyasi özgürlüğe sahip oldukça ve daha iyi eğitim aldıkça, hukukî ve siyasi bir ilke olarak laikleştirme ve laiklik, dini dünya işlerinde çok daha az öneme sahip bir konuma iterek ilerleyecekti. Ancak, son zamanlarda da görüldüğü gibi hemen hemen yeryüzündeki her büyük din bu varsayıma meydan okumuş ve politikadaki yerini almıştır. Birçok toplumda dinin sosyal hayatta daha büyük bir rol oynamasına yönelik giderek artan bir destek mevcuttur. Pek çok kimsenin inançlara düşmanca yaklaşıldığına inandığı bir dünyada, büyük bir kesim de bu isteği barışçıl yollardan ifade etmektedir. Ancak, dini saikle hareket eden gruplardan çok küçük bir kesim dünya genelinde şiddet eylemlerinde yer almaktadır.
- 3.10 Bu noktada, müşterek kullanılan bazı terimlerin anlamlarını açıklılığa kavuşturmak gerekmektedir. “Köktencilik” (Fundamentalism) Protestanlar tarafından ortaya atılan, diğer toplumlara kolaylıkla uygulanamayan Batılı bir terimdir. Genel olarak laik toplumda dinin marjinalleştirilmesinden rahatsız olan ve ona merkezi rolünü iade etmeyi amaçlayan akımları tasvir etmek için kullanılır. Tüm bu akımlar aslında oldukça yenilikçi ve alışılmışın dışında olsalar da, tarihi faktörleri göz ardı ederek, genellikle dini geleneğin köklerine dönüşü ve temel metinlere ve ilkelere harfi harfine bir bağlılığı savunurlar. Sözü edilen terimin net olarak kullanılmamasına rağmen, burada dikkat edilmesi gereken husus, bahsekonu akımların birçok dini gelenekte yer aldığıdır. Ayrıca, bunlardaki şiddet tabiatlarından kaynaklanmamaktadır. Ortak nitelikleri ise laik modernliğe karşı duydukları derin hayal kırıklığı ve korkudur ki,



pek çoğu bu çağdaşlığı istilacı, ahlak-dışı ve derin bir anlamdan yoksun olarak tecrübe etmiştir. Diğer taraftan, aşırılık, siyasi hedeflerin gerçekleştirilmesinde radikal yöntemlerin kullanılmasını savunur. Doğası itibariyle dini değildir ve laik hareketler arasında da görülmektedir. Bazı durumlarda, köktenci ve aşırı ideolojiler şiddet eylemlerini ve hatta sivillere yönelik terör saldırılarını haklı çıkarmak için kullanılabilir.

- 3.11 Dünya dinlerinin hiçbirinin masum insanların öldürülmesine göz yummadığını ya da bunu onaylamadığını görmek zorunludur. Tüm dinler merhamet, adalet ve hayat onuruna saygı ideallerini öne çıkarır. Ancak dünyanın birçok bölgesinde süregelen yakın tarihli bir dizi çatışmada din, hoşgörüsüzlüğü, şiddeti, hatta cana kıymayı meşru kılmak için istismar edilmiştir. Yakın zamanda, Müslüman toplumların uç kısımlarındaki radikal gruplar tarafından dikkat çeker sayıda şiddet ve terör eylemi gerçekleştirilmiştir. Bu eylemler sebebiyle İslam, kimileri tarafından özde şiddet yanlısı bir din olarak algılanmaktadır. Bu yöndeki iddialar en iyi ihtimalle apaçık bir yanıltır; en kötü ihtimalle, kötü niyetli bir amaç taşımaktadır. Bu iddialar ayrılıkları derinleştirmekte ve toplumlar arasındaki tehlikeli husumeti güçlendirmektedir.
- 3.12 Aşırılık ve terörizm sadece dinin dışlayıcı şekilde yorumlanmasından kaynaklanmaz; ve de bunları kullananlar yalnızca devlet-dışı kesimler değildir. Gerçekten de yakın geçmişteki en korkunç terör dönemlerinin bir kısmından laik politik saikler sorumludur; örneğin Avrupa'da gerçekleştirilen Yahudi Soykırımı, Sovyetler Birliğindeki Stalinci baskılar ve yakın dönemlerde Kamboçya, Balkanlar ve Ruanda'da gerçekleştirilen soykırımlardan devlet güçleri sorumludur. Özetle, yirminci yüzyıla bakılacak olursa aşırılığın ve terörist eylemlerin, hiçbir grup, kültür, coğrafi bölge ya da politik eğilimin tekelinde olmadığı görülecektir.
- 3.13 Toplumların, etnik, dini ya da kimliği belirleyen diğer unsurlara dayalı daimi bir ayrımcılık, aşağılanma ya da marjinalleştirilmeye maruz kaldıklarında inandıklarında, kimliklerini daha şiddetli bir şekilde öne sürmeleri muhtemeldir. Kızgınlığın kaynağı ortadan kaldırılmadıkça ve bu durum özellikle giderek artan bir aşağılanma ya da normal politik süreçten ümidin kesilmesiyle birleştiğinde, ılımlı liderler, ortak öfkeleri körükleyen ve dışlayıcı ideolojiler, hasmane politikalar ve şiddet aracılığıyla mevcut durumu düzeltmeyi amaçlayarak insanları bu yönde dayanışmaya çağırınların cazibesıyla başa çıkmakta daima zorlanacaklardır. Etkin karşı önlemler, yalnızca bu tip ideolojilerin taraftarlarına saldırmaktan ibaret olamaz - esasında bu tip taktikler tam da kökünü kazımaya çalıştıkları duyguları tetiklerler. Tek kalıcı çözüm, ayrımcı ve şiddet yanlısı ideolojileri en başta cazip kılan kızgınlığın köklerine inmekte yatar. Ayrımcı ideolojiler, hasmane algılamalar, kültürel kibir ve medya klişeleri, tarihin hiçbir döneminde, Batılı ve Müslüman toplumlar arasındaki ilişkilerde olduğu kadar tehlikeli bir şekilde, gerçek veya algılanan adaletsizliklerin beslediği çatışmalar ile bir araya gelmemiştir.

## IV. SİYASİ BOYUT

### Tarihsel Bakış

- 4.1 Medeniyetler Arasında Diyalog<sup>3</sup> çabalarına ve diğer ilgili girişimlere<sup>4</sup> dayanan Medeniyetler İttifakı – çok kutuplu ve kapsamlı bir yaklaşım içinde – farklı çağdaş toplumlar arasındaki ilişkilerin durumunu ve onların dünya görüşlerini ve söz konusu ilişkileri şekillendiren karşılıklı algılamaları incelemelidir. Burada analizlerin odağında Batılı ve Müslüman toplumlar arasındaki ilişkiler yer almaktadır. Bununla birlikte, Yüksek Düzeyli Grup tarafından bu hususta benimsenen yaklaşım, barış ve uyumun tesisine yönelik olarak başka bölünmeler arasında da köprü kurmak üzere bir referans noktası işlevi görebilecektir.
- 4.2 Üç büyük tektanrılı dinin mensupları arasındaki tarihi gerilim ve çatışma dönemlerine rağmen – ki bahsekonu çatışmalar özü itibarıyla genelde dinden çok politik kaynaklıydı – barış içinde bir arada yaşama, ticaret ve karşılıklı öğrenmeler en eski dönemlerden günümüze değin Hıristiyanlık, İslam ve Yahudilik arasındaki ilişkilere damgasını vurmuştur. Ortaçağda İslam medeniyeti, Avrupa'da Rönesans ve Aydınlanmanın ortaya çıkmasına yardımcı olan büyük bir yenilik, bilgi ve bilimsel gelişim kaynağıydı. Tarihsel olarak Yahudiler ve Hıristiyanlar Müslüman yönetimler altında kendi inançlarını özgürce yaşamışlardır. Birçoğu yüksek politik konumlara gelmiştir ve özellikle Yahudiler ayrımcılık ve zulümden kaçmak için tarihin farklı zamanlarında Müslüman imparatorluklara sığınmışlardır. Benzer şekilde, yakın tarihte Batıda gerçekleşen politik, bilimsel, kültürel ve teknolojik gelişmeler Müslüman toplumların yaşamlarını çoğu açıdan etkilemiş ve Müslümanların bir kısmı Batıdaki politik özgürlükler ve ekonomik fırsatlar için Batılı uluslara göç etme yoluna gitmişlerdir.

### Batılı ve Müslüman Ülkelerin Toplumları arasındaki İlişkiler

- 4.3 Radikal gruplar kadim tarihten seçili alıntılar yaparak, tarihsel açıdan farklı ve birbirlerini dışlayan inanç topluluklarının çatışmaya mahkum olduğu şekilde tehditkar bir manzara oluşturmaya çalışmaktadır. Bu tür çarpıtılmış tarihsel anlatımlara karşı çıkılmalıdır. Bu raporun hedefleri açısından daha önemli olan, bahsekonu tarihin, mevcut çatışmaları ya da Batılı ve Müslüman toplumlar arasındaki

<sup>3</sup> Bkz. Medeniyetler Arası Diyalog için Küresel Ajanda (A/60/259).

<sup>4</sup> Özellikle, BM Genel Kurulu 2005 Dünya Zirvesi Sonuç Bildirgesi'nin 144. paragrafında, Medeniyetler İttifakı ve Medeniyetler Arası Diyalog ile birlikte kendisine atıfta bulunulan Barış Kültürü için Deklerasyon ve Eylem Planı.

artan düşmanlığı açıklayıcı bir nitelikte olmadığı gerçeğidir. Aksine bu olayların kökleri, Avrupa emperyalizmi ile başlayan, ardından gelen sömürgecilığe karşı hareketleri ve iki taraf arasındaki çatışma mirasını doğuran ondokuz ve yirminci yüzyıldaki gelişmelerde yatmaktadır.

- 4.4 Filistin'in 1947'de BM tarafından bölünmesi, Kudüs'e özel statü verilerek iki farklı devletin - Filistin ve İsrail'in - kurulmasının tasarlanması ve 1948 yılında İsrail'in kurulması Batılı ve Müslüman toplumlar arasındaki ilişkilerde en sancılı hususlardan biri olmaya devam eden bir dizi zincirleme olay yaratmıştır. İsrail'in Filistin ve diğer Arap toprakları üzerinde devam eden istilası ve Müslümanlar ile Hıristiyanlar kadar Yahudiler için de kutsal bir şehir olan Kudüs'ün halen çözüm bekleyen statüsü, Batılı devletlerin rıza göstermesi olarak algılanan tutumlarıyla birlikte sürmekte ve bu nedenle Batılı uluslara karşı İslam Dünyasındaki içerlemenin ve kızgınlığın ana nedenlerini teşkil etmektedir. Bu istila İslam Dünyasında bir çeşit sömürgecilik olarak görülmekte ve birçok kişinin, doğru ya da yanlış olarak, İsrail'in "Batı" ile gizli bir anlaşma içinde olduğu şeklindeki bir inanca sahip olmasına neden olmaktadır. Hayalkırıklığından kaynaklanan bu kızgınlıklar ve algılamalar son zamanlarda İsrail'in Gazze ve Lübnan'a düzenlediği orantısız askeri harekâtlar ile daha da yoğunlaşmıştır.
- 4.5 Diğer bir kritik bağlamda, Orta Doğu, refah ve güç için gerekli olan hayati bir enerji kaynağı olarak ortaya çıkmıştır. Soğuk Savaş güçleri bölgenin stratejik ve kaynaklar açısından zengin ülkeleri üzerinde nüfuz kazanma yarışına girmişler; çoğu zaman askeri ve politik müdahaleler şeklini alan bu nüfuz sözkonusu ülkelerin gelişmesinin engellenmesine yol açmış ve sonunda etkileri güçlü devletler üzerinde bugün bile hissedilen bir geri tepmeye neden olmuştur. Bu olaylardan biri 1953'te gerçekleşen İran Devrimi olmuş, bunun sonrasında, bir ülkenin politik gelişimine yapılan dış müdahalenin sınırları ve tehlikeleri açıkça ortaya çıkmıştır.
- 4.6 1979 yılında Afganistan'ın Sovyetler tarafından saldırıya uğraması ve istila edilmesi başka bir çatışma hattı yaratmıştır. Komünizmi engellemek amacıyla dini muhalefeti destekleme yönündeki Batı politikasının bir parçası olarak, ABD ve müttefikleri, bölgedeki bazı Müslüman ülkeler de dahil olmak üzere, Afgan direnişini yani "mücahitleri" güçlendirmiş - ve nihayet 1989 yılında Sovyetleri geri çekilmek zorunda bırakmıştır. İstikrarsız geçen bir dönemin ardından, Taliban rejimi ülkenin kontrolünü ele geçirmiş ve El Kaide'ye destek sağlamış, bu şekilde Batı düşmanlığını körüklemiş ve yeni Milenyumun başlangıcında kötü iz bırakacak bir dizi zincirleme olayın ortaya çıkmasına neden olmuştur.
- 4.7 Eylül 2001'de El Kaide tarafından ABD'de düzenlenen terörist eylemler din ya da politikadan bağımsız olarak hemen hemen evrensel bir kınamayla karşılanmış ve aşırılık yanlısı bu grubun düşmanlık derecesini gözler önüne sermiştir. Bu saldırılar Afganistan'ın Taliban rejimine karşı güçlü bir misillemeyi tahrik etmiştir. Daha sonra, bu saldırılar Irak'ın işgalinin gerekçelerinden biri olarak sunulmuş, ancak aradaki bağlantı hiçbir zaman kurulamamıştır. Bu husus, Müslüman toplumlar arasında Batıdan kaynaklanan bir haksız saldırı hissini beslemiştir.

- 4.8 Müslüman ve Batılı toplumlar arasındaki ilişkiler bağlamında, uluslararası hukukun uygulanması ve insan haklarının korunması konularında çifte standart olduğu şeklindeki kanaat oldukça yerleşiktir. Toplu cezalandırma, hedef cinayetler, işkence, keyfi gözaltılar, hukuksuz teslimler ve otokratik rejimlerin desteklenmesi, küresel anlamda ve özellikle de Müslüman ülkelerde savunmasızlık hissini ve Batıdan kaynaklanan çifte standartlara ilişkin izlenimi artırmıştır. Batıdaki bazı politikacıların ve dini liderlerin “İslam, doğası itibarıyla şiddet içerir” şeklindeki ifadeleri - “İslamî terorizm” ve “İslamî faşizm” gibi terimlerin kullanımı da dahil olmak üzere - Batının Müslümanlardan korkusunu daha da arttıran şekilde İslamofobinin alarm verici bir seviyeye yükselmesine yol açmıştır.
- 4.9 Buna karşılık, intihar bombaları, insan kaçırmaları ve işkence de dahil olmak üzere, Batıdaki sivil kesimleri hedef alan şiddet içerikli saldırılar, Batıda bir şüphe, güvensizlik ve korku havasının oluşmasına zemin hazırlamıştır. Batıdaki çoğu kişi de Müslüman liderler açısından çifte standart izlenimine sahiptir. Gerçekten de, Batı tarafından düzenlenen askeri harekâtlar Müslümanlar tarafından geniş çapta kınanırken, bu durum Müslümanlar arası çatışmalar için geçerli olmamaktadır. Mesela, bazı Müslüman ülkelerdeki Şiiler ve Sünniler arasındaki mezhep çatışmaları ve Darfur’da sivillere uygulanan zulümler İslam dünyasında geniş çapta bir kınamaya neden olmamıştır.
- 4.10 Bu karşılıklı çifte standart algılamaları, Müslüman ve Batılı toplumlar arasındaki ilişkilerin temelini sarsan şüphe ve güvensizlik ortamını daha da kötüye götürmektedir.

#### Müslüman Toplumlardaki Eğilimler

- 4.11 Sömürgecilik çağının sonlarında pek çok Müslüman düşünür, toplumlarını değişen zamana uymaları için teşvik etmiştir. Bağımsızlığın ardından, bir çok Müslüman lider kalkınmayı sağlamak amacıyla modernizasyon programları uygulamaya başlamıştır. Bu politikalar dinî gruplarca çoğu zaman laikleştirme gündeminin bir parçası olarak görülmüştür. Daha yakın dönemlerde, toplumun yoksun kesimlerine özellikle sağlık ve temel öğretim alanlarında acilen gerekli sosyal hizmetleri sağlayan ve kısmen bu sebeple inanılabilirlik ve halk desteği kazanan bir dizi farklı dini-politik hareketin - genel bir ifadeyle “İslamcılığın” - gelişmesine şahit olunmuştur. Halkı tarafından yeterli ekonomik ve sosyal refah sağlayamadığı düşünülen iktidardaki birçok rejim karşısında bu gruplar varlıklarını sürdürmektedirler.
- 4.12 Batılı ve Müslüman toplumlar arasındaki ilişkiler değerlendirilirken, İslamcı faaliyetlerin toplumda her zaman İslamcı militanlığı doğurmadığı ve İslamcı militanlığın da otomatik olarak Batı ile şiddet çatışmalarına neden olmadığı bilinmelidir. Batılı askeri güçlerin bazı Müslüman ülkeleri istilası ve bu ülkelerde hala varlıklarını sürdürüyor olmaları ile buna ilaveten İslam dünyasındaki politik

hareketlerin bastırılması, şiddet tezahürlerinin nedenleri arasında sayılabilir. Tarih boyunca ve birçok ülkede görüldüğü üzere, siyasi baskı ve istilanın uzaması şiddet içeren direncin güçlenmesine zemin hazırlamaktadır. Bu da Müslüman toplumlar ile dünyanın geri kalan kesimi arasındaki ilişkileri etkileyen, İslam dünyası içindeki etkin dinamikler konusunu gündeme getirmektedir.

- 4.13 İslam dünyasının büyük bir kısmının muzdarip olduğu mevcut durum yalnızca dış müdahaleye atfedilemez. İslam dünyasında, İslam hukukunun ve geleneklerin yorumlanmasında olduğu gibi, bir dizi sosyal ve politik konu üzerinde de ilerici ve gerici güçler arasında bir iç tartışma devam etmektedir. Basit ancak net bir ifadeyle, çeşitli Müslüman toplumlarda değişime gösterilen direnç, sözkonusu toplumların modern çağda hızla ilerleyen diğer toplumlara karşı göreceli olarak dezavantajlı bir konumda bulunmalarının altında yatan sebeptir. Müslümanlar arasında, geçmiş yüzyıllarda toplumların büyük kesiminde yer edinen baskının ve uyum kültürünün, giderek bütünleşen ve birbirine bağımlı bir yapıya kavuşan dünyada kendilerine ciddi zararlar doğuracağı kanaati giderek güçlenmektedir. Müslüman toplumlar, küresel politik, ekonomik ve entelektüel toplumlarla tam anlamıyla bütünleşmelerini ve gelişimlerini engelleyen kendilerine has unsurların tepiti ve bu engellerin nasıl aşılacağına dair fikirlerin imali ile diyalog ve tartışma ortamının genişletilmesinden şüphesiz istifade edeceklerdir.
- 4.14 Bazı durumlarda, kendilerini dinî bir figür olarak ilan edenler, dini rehberliğe yönelik kitlesel ihtiyacı, İslami öğretilerin dar ve çarpıtılmış yorumlarını savunmak maksadıyla istismar etmektedir. Bu tür figürler, töre cinayetleri, idam cezası ve kadına baskı cinsinden bazı uygulamaları dinî bir gereklilikmiş gibi yanlış bir şekilde tasvir etmektedir. Sözü edilen uygulamalar yalnızca uluslararası düzeyde kabul gören insan hakları standartları ile çelişmekle kalmayıp, aynı zamanda saygın Müslüman alimler nazarında da dinî temelden yoksundur. Bu alimlerin ortaya koyduğu gibi, İslami metinlerin ve tarihin doğru bir şekilde okunması, bu tür uygulamaların devam etmesini değil kökünün kazanmasını sağlayacaktır.
- 4.15 Bu uygulamaların birçoğu kadının statüsü ile ilgilidir. Bazı Müslüman toplumlarda, yanlış bilgi sahibi dinî figürler kimi durumlarda aydınlanmamış tutucu politik rejimlerle birlikte, kadınların kamu ve meslek hayatına erişimini engellemede başarılı olmuşlar, böylece onların kişisel gelişim beklentilerini ve potansiyellerini sekteye uğratmışlardır. Bu sürecin kadınlar, genelde toplum ve gelecek nesiller üzerindeki etkisi, iktisadi ve sosyal gelişimi engellemenin yanı sıra çoğulcu demokrasinin de önünü kesmek olmuştur. Bu sorun yalnızca uluslararası kabul görmüş insan hakları standartlarına uygun, mutlak bir cinsiyet eşitliğini sağlayan kanunlar ile aşılabılır. Bu tip önlemler dinî öğretilerin doğru yorumlarına dayanan bir din eğitimi ile desteklenirse başarıya ulaşabilir. Ancak, Batılı ülkeler de dahil olmak üzere dünyanın büyük bir kısmında, kadının statüsüne ilişkin konularda halen büyük ilerlemelere ihtiyaç duyulduğu unutulmamalıdır.

- 4.16 Müslümanlar arasındaki bu mücadelelerde kimin hakim olacağı sadece Müslüman toplumların geleceği açısından değil, aynı zamanda Müslümanların diğer toplumlarla gelecekteki ilişkileri açısından da önemlidir; ki bu konuyu burada ele almamızın nedeni de budur. Açıkçası, bu gerilimleri sadece Müslüman toplumların kendileri ortadan kaldırabilir. Müslüman olmayanların burada oynayacak belirli bir rolü olmamakla birlikte, aktivistlerin ve özellikle Batılı hükümetlerin Müslüman toplumlarda gerçekleşen tartışmalar üzerinde olumsuz yankılara neden olabilecek davranışlardan uzak durmaları gerekmektedir. Batı medyasının ve resmi otoritelerin İslamiyet'i bir din olarak suçlayan ya da laiklik yanlılarıyla dindarları birbiriyle yanlış yere karşı karşıya getiren aşırı basitleştirilmiş açıklamalar yapması, zararlı etki doğurmaktadır. Buna medyanın İslam dünyasındaki dinî söylemlerin yalnızca en uç noktada olanlarına yer vermesi ve bunlara karşı koymak için Batıdaki en Müslüman karşıtı ideologları öne çıkarması da dahildir. Benzer şekilde, Müslüman ülkelerde üretilen ve diğer toplumları çoğunlukla veya tamamen olumsuz bir şekilde sunan medya da kutuplaşmayı beslemektedir. Batı dünyasında "İslamî terorizm" ve İslam Dünyasında "modern Haçlılar" gibi ifadelerinin kullanılması karşılıklı düşmanlığı daha da şiddetlendirmektedir.
- 4.17 Müslümanlar arasındaki tartışmalar içinde Batılı toplumlarla ilişkileri en doğrudan etkileyenler arasında "cihat" kavramı yer almaktadır. Cihat pek çok anlamı olan zengin bir kavramdır; bu anlamlar her bireyin kendi içinde karşı karşıya olduğu iyilikle kötülük arasındaki mücadeleden (İslam'da genellikle "büyük" cihat olarak ifade edilir), birinin toplumunu savunmak üzere silaha sarılmasına ("küçük" cihat) kadar geniş bir alana yayılır. Giderek artan bir şekilde bu terim tarihi bağlam ve ilgili dinî yorumlar göz ardı edilerek şiddeti haklı çıkarmak amacıyla aşırılık yanlılarınca kullanılmaktadır; pek çok Müslüman alim göz ardı edilen tarihi bağlamın ve ilgili dinî yorumların söz konusu terimin uygulamasına rehberlik etmesi gerektiği konusunda hemfikirdir. Radikal gruplar tarafından yapılan şiddete davetler medya ve Batılı politik liderler tarafından özellikle seçilip abartıldığında, "cihat" kavramı Müslümanlar için geçerli olan anlam zenginliğini ve olumlu çağrışımlarını kaybetmekte ve bu terime yanlış şekilde atfedilen sadece şiddet ve olumsuzluk anlamlarıyla ilişkilendirilmektedir.
- 4.18 Pek çok Müslüman açısından, son otuz yıl içinde Batılı ülkelerin işgalini ya da politik hakimiyetini sarsma konusunda başarı gösterenler, yalnızca dinî-siyasi-askeri hareketlerin ve devlet dışındaki aktörlerin yönlendirdikleri kesimler olmuştur. Askeri, ekonomik ve politik açılardan Batılı uluslar tarafından bastırıldığı düşünülen bu grupların saldırı ve işgale karşı dirençte asimetrik savaş aracılığıyla başarıya ulaşma kabiliyetleri, dayanışma duygularını ve desteği ortaya çıkarmaktadır. Batı egemenliği korkusu o kadar derin ve yaygındır ki direniş gruplarına destek, bu gruplarının genel politik ya da dinî ideolojilerini paylaşmayanlar ya da bu grupların yükselişlerinin uzun vadede politik ve sosyal özgürlükler üzerinde nasıl bir etkisi olacağı konusunda endişe duyanlar arasında bile söz konusudur. Dolayısıyla, güçsüzlük ve mağduriyet duygularının çok şiddetli biçimde hissedildiği Müslüman

toplumların en çok yabancılaşmış ve çaresiz bırakılmış kesimleri arasında, en radikal dinî-askeri hareketlerin devrimci retoriğinin ilgi ve destek bulması şaşırtıcı olmamaktadır.

- 4.19 Ayrıca, politik muhalefet bağlamında ortaya çıkan tüm bu grupların eylemleri, pek çok Müslüman ülkedeki rejimin başarısızlıklarıyla tam bir karşıtlık içinde bulunmaktadır. Aslında bu rejimlerin çoğu, dış müdahaleye karşı çıkmada yetersiz olarak görülmekte ya da Müslüman ülkelerin işgalini veya kendileri gibi Müslüman olanlara uygulanan baskıyı desteklediği düşünülen bazı Batılı uluslarla yakın ittifak içinde olarak değerlendirilmektedir.
- 4.20 Bu çerçevede, İslam dünyası içinde ve ötesinde, yabancı istilasına karşı gelişen ulusal hareketler ile küresel hırsları bulunan terörist gruplar arasında ayırım yapılması gerektiğine dair giderek artan ve yaygınlaşan bir kanı oluşmaktadır. Bu görüş uluslararası toplumun bütünü tarafından paylaşılmamaktadır. Direniş grupları, amaçlarını, siyasi süreçlere şiddet dışı yollardan katılım ve demokratik temsil aracılığıyla gerçekleştirmeleri için cesaretlendirilmelidir. Küresel terörist gruplar için “medeniyetler çatışması” memnuniyetle karşılanacak ve eylemcilerle destekçilerinden oluşan gevşek bir şebekeyi cezbetmeye ve motive etmeye yarayacak güçlü bir slogan olabilir. Bizim açımızdan açıkça ortaya konması gereken nokta, hiçbir siyasi amacın, ister tarihi adaletsizlikten veya çağdaş kışkırtmadan kaynaklansın, ister direniş örgütleri, küresel militan gruplar ya da devletler tarafından gerçekleştirilsin, sivillerin ve savaşımayanların hedef alınmasını haklı kılamayacağıdır. Bu tür eylemler mutlak suretle kınanmalıdır.

V. MEDENİYETLER İTTİFAKINA DOĞRU:  
GENEL POLİTİKA TAVSİYELERİ

Ortadoğu

- 5.1 Müslüman ve Batılı toplumlar arasındaki ilişkiler konusunda, milyonlarca Müslümanın görüşünü şekillendiren çağdaş gerçekleri kabul etmeliyiz: Sürmekte olan İsrail-Filistin çatışması, Afganistan'daki şiddet ve Irak'ta giderek artan şiddetli çatışma.
- 5.2 Müslüman ve Batılı toplumlar arasında büyüyen uçurumun ana etkenlerden biri olan Filistin sorununun aciliyetine özel bir vurgu yapmamız gerekmektedir. Bu bağlamda, söz konusu çatışma içinde yer alan tüm halkların iradesine dayalı adil, onurlu ve demokratik bir çözüm olmaksızın, bu uçurumu daraltmaya ve toplumlar arasındaki husumeti gidermeye yönelik – bu raporda yer alan tavsiyeler de dahil olmak üzere – tüm çabaların muhtemelen sadece sınırlı seviyede başarı getireceği konusunda ortak görüşümüzü belirtmek görevimizdir.
- 5.3 İsrail-Filistin çatışması üzerinde durmamız, sözkonusu çatışmanın Müslüman ve Batılı toplumlar arasındaki tüm gerilimlerin açık nedeni olduğunu ima etmek anlamına gelmemektedir. Irak'ta sarmal bir hale dönüşen kriz, Afganistan'da süregelen istikrarsızlık ve yukarıda da belirtildiği gibi Müslüman toplumlardaki iç sorunlar, ayrıca dünyanın neredeyse her bölgesinde sivil kesimlere yönelik terörist saldırılar dahil başka faktörler de öfkeye ve güvensizliğe sebep olmaktadır. Buna rağmen, kanaatimizce İsrail-Filistin sorunu, sınırlı coğrafi kapsamının ötesinde üç tektanrılı dinde kültürler arası ve politik ilişkilere etki eden sembolik bir değer kazanmıştır.
- 5.4 Bu çatışmaya yönelik adil ve sürdürülebilir bir çözüm bulmak için İsraililer, Filistinliler ve durumu etkileyebilen tüm ülkeler açısından cesarete ve gelecekle ilgili yürekli bir vizyona ihtiyaç vardır. Bu yönde ilerlemenin, hem Filistinlilerin hem de Yahudilerin ulusal beklentilerinin meşruiyetinin tanınmasına ve yan yana barış ve güvenlik içinde yaşayan tamamen egemen ve bağımsız iki devletin kurulmasına dayandığına inanmaktayız.
- 5.5 Bu amaca ulaşmak için İsrail'in yaşayabilir bir Filistin devletinin kurulmasını kabul etmekle kalmayıp, bunu kolaylaştırması da gerekecektir. İsrail, Mısır ve Ürdün arasındaki barış anlaşmaları, uluslararası hukuk çerçevesinde atılan bu gibi yapıcı adımların uygulanabilir olduğunu göstermektedir. Ayrıca, 1991 yılında Madrid Konferansında tüm taraflarca kabul edilen düzenlemeler, Başkan Clinton'ın 2000 yılındaki barış girişimi ve 2002 yılında Beyrut'ta yapılan toplantıda Arap Ligi



tarafından sunulan barış önerisi, geniş tabanlı bir anlaşmanın çerçevesinin var olduğunu ve siyasi idarenin oluşturulabileceğini açıkça ortaya koymaktadır.

- 5.6 Bu bağlamda asli önemi haiz bir husus İsrail devletinin kurulmasının ardından ortaya çıkan birbirine rakip anlatıların her ikisinin de dikkate alınmasıdır. Pek çok Yahudi ve İsrailiye göre, İsrail'in kurulması Yahudiler için bir vatan oluşturmak üzere uzun süredir duyulan arzunun sonucuydu ve bu olayı hemen komşu Arap ülkelerinden gelen saldırı takip etti. Filistinliler ve İslam dünyasındaki halkların büyük çoğunluğuna göre ise, İsrail'in kurulması yüz binlerce Filistinlinin sınır dışı edilmesine ve topraklarının işgaline yol açan bir saldırı eylemiydi. Birbiriyle rekabet halindeki bu anlatıların yakın tarihin farklı yorumlarına yansıdığını belirtmek gerekmektedir: çatışmaların, istilanın ve müzakere çabalarının farklı şekillerde anlatılması.
- 5.7 İsrail-Filistin çatışmasına dair Beyaz Kağıt. Filistinli ve İsraili anlatıların tamamen uzlaşması imkansızdır fakat, kalıcı bir çözümün temellerini oluşturmak amacıyla karşılıklı olarak dikkate alınmalıdırlar. Bu amaçla, Filistin-İsrail çatışmasını duygudan uzak bir şekilde ve tarafsızca analiz eden, her iki kesimdeki rakip anlatıları dile getiren, geçmişteki barış girişimlerinin başarılarını ve başarısızlıklarını gözden geçiren ve teşhis eden ve bu krizden bir çıkış yolu bulmak için yerine getirilmesi gereken koşulları açıkça belirten bir Beyaz Kağıt'ın oluşturulmasını tavsiye ediyoruz. Bu tür bir belge, söz konusu çatışmanın çözüme kavuşturulmasına yönelik çabada bulunan, karar verici konumdaki önemli aktörlerin çalışması için sağlam bir temel oluşturabilir. Mantıklı ve dengeli bir analiz, Filistin halkına onlarca yıldır süren istila, yanlış anlama ve karalamanın bedelinin tamamen anlaşıldığını izah ederken, aynı zamanda İsraililerin korkularından kurtulmasına katkıda bulunacaktır. Bu çaba, sözkonusu çatışma için adil bir çözüm arayanların gücünü arttırırken, tüm aşırılık yanlılarının elini zayıflatacak ve bahse konu aşırılık yanlıları, artık tarihi anlatılmadan bırakılan ya da uluslar topluluğu tarafından kasıtlı olarak göz ardı edilen ve bu sebeple kendilerine mal edebildikleri bir davanın savunucusu olamayacaklardır.
- 5.8 Yeniden hayata geçirilecek çok taraflı barış süreci. Orta Doğu sorununun merkezinde yer alan problemlerin çözümüne yönelik yeni bir çaba içerisinde, ileri bir aşama olarak, Yüksek Düzeyli Grup, kapsamlı bir barış anlaşması yapmak amacıyla Orta Doğu Barış Süreci hakkında bütün ilgili aktörlerin katılacağı uluslararası bir konferansın mümkün olan en kısa zamanda toplanması da dahil olmak üzere, politik sürecin yeniden başlatılması çağrısı yapmaktadır.
- 5.9 Irak ve Afganistan ile uluslararası sözleşmeler.<sup>5</sup> Uluslararası toplum, Irak'taki politik ve insani krize sorumluluk duygusuyla yaklaşmalıdır. Yüksek Düzeyli Grup, Irak'ta

<sup>5</sup> Irak Hükümeti, Birleşmiş Milletler ve Dünya Bankasının himayelerinde 10 Eylül 2006'da Abu Dabi'de Uluslararası Irak Sözleşmesi başlatıldı. Bkz. [www.iraqcompact.org](http://www.iraqcompact.org). Afganistan Sözleşmesi, Afganistan Hükümeti, Birleşmiş Milletler ve uluslararası toplum arasındaki danışmaların neticesinde 31 Ocak-1 Şubat 2006 tarihinde Afganistan için Londra Konferansında başlatıldı. Bkz. [www.fco.gov.uk](http://www.fco.gov.uk).

ulusal politik bir uzlaşa sağlamak ve Irak ile Uluslararası Sözleşme'nin tamamen uygulanması için Arap Ligi'nin gösterdiği çabalara tam desteğini ifade etmektedir. Benzer şekilde, farklı bir bölgesel bağlamda olsa da, Yüksek Düzeyli Grup, yakın zamanda başlatılan Afganistan ile Uluslararası Sözleşmeye de destek olduğunu bildirmektedir.

- 5.10 Müslüman ülkelerde siyasi çoğulculuk. Müslüman ve Batılı toplumlar arasındaki kutuplaşmaya ve bu ilişkilerde aşırılığın artmasına yol açan faktörlerden biri de İslam dünyasında politik hareketlerin bastırılmasıdır. Bu sebeple, Müslüman dünyasında iktidardaki partilerin, yapısı ister dini olsun ister laik, şiddet unsuru taşımayan politik partilerin tam katılımına yer verilmesi, hem Müslüman hem de Batılı toplumların çıkarıdır. Bu amaçla, yabancı hükümetler, demokratik süreçlere verdikleri destekte tutarlı olmalı ve sonuçlar kendi politik gündemleriyle uyuşmadığı zaman müdahale etmemelidir. Genişletilmiş politik özgürlükler için yapılan bu çağrı, sadece Orta Doğu'daki ülkelere ya da daha genelde Müslüman dünyasına değil, aynı zamanda tüm uluslara yöneliktir.

#### Diğer Genel Politika Tavsiyeleri

- 5.11 Çok taraflılığa geri dönüş. Bu raporda da belirtildiği üzere, uluslararası toplumun karşılaştığı sorunların çoğuyla, yalnızca çok taraflı bir çerçevede etkili bir şekilde mücadele edilebilir. Bu sebeple – başta Birleşmiş Milletler olmak üzere – çok taraflı kurumları sağlamlaştırmak ve bu kurumların kapasitesini ve performansını güçlendirecek reform çabalarını desteklemek devletlerin görevidir.
- 5.12 Uluslararası hukuk ve insan haklarına tam ve sürekli saygı. Evrensel insan hakları seçici bir şekilde savunulduğunda – ya da savunulduğu düşünülduğünde – toplumlar arasında kutuplaşma büyümektedir. Bu nedenle, uluslar arasında gerçek diyalogun kurulması, uluslararası insan hakları ilkelerinin ortak olarak kabulünü, tam ve sürekli olarak uygulanmasına yönelik genel bir kararlılığı gerektirir. Özellikle bu diyalog, İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi, Cenevre Konvansiyonları ve diğer temel belgelerde de belirtildiği gibi (vicdan özgürlüğü, ifade özgürlüğü, işkence ve diğer insanlık dışı ya da haysiyet kırıcı muameleden korunma da dahil olarak) insan haklarına saygı üzerine ve aynı zamanda uluslararası ceza mahkemelerinin yetkisinin tanınması üzerine kurulmalıdır.
- 5.13 İnsan hakları standartlarıyla uyumlu koordine göç politikaları. Göç olgusu, ilgili politikalar göçmen veren, alan ve transit konumunda olan ülkeler arasında koordine edildiğinde ve uluslararası insan hakları hukuku, uluslararası insancıl hukuk ve mültecilerin ve yerinden edilenlerin korunmasına yönelik uluslararası anlaşmalar ile uyumlu olduğu zaman en etkili biçimde yönetilebilir.
- 5.14 Yoksulluk ve ekonomik eşitsizliklerle mücadele. Medeniyetler İttifakı, Milenyum İlerleme Hedeflerinin başarıya ulaşmasına yönelik olarak çalışmak üzere tüm ülkelerin kararlılığını içeren uluslararası bir çerçeve dahilinde tam anlamıyla

gerçekleştirilebilir. Bu konunun aciliyeti ne kadar vurgulansa yeridir. Küresel eşitsizlikler şaşırtıcı bir oranda artmaktadır. Afrika'da, nüfusun yarısı günde bir doların altında yaşamaktadır. Bu kıta, dünya nüfusunun neredeyse altıda birine yakın bir nüfusa karşılık gelmesine rağmen, küresel ticaretin %3'ten azını gerçekleştirmekte ve yatırım, eğitim ve sağlık da dahil olmak üzere diğer alanlarda geride kalmaktadır.<sup>6</sup> Bu problemler acilen çözümlenmelidir, zira zengin ve fakir arasındaki artan fark öfkeleri tetiklemekte ve küresel dayanışmayı zayıflatmada önemli bir rol oynamaktadır.

- 5.15 İbadet özgürlüğünün korunması. Din özgürlüğü ve ibadet özgürlüğü tüm ülkeler ve inanç toplumları tarafından güvence altına alınması gereken temel haklardır. Bu nedenle, dinî anıtlara ve kutsal yerlere saygı konusunda özel dikkat gösterilmelidir; çünkü bu yerler bireysel ve müşterek dinî kimliğin özüne ait bir öneme sahiptir. İbadet yerlerine tecavüz ve saygısızlık toplumlar arasındaki ilişkilere ciddi anlamda zarar verebilir ve yaygın şiddetin tetiklenmesi riskini artırabilir. 2001'de BM Genel Kurulu tarafından kabul edilen karar çerçevesinde,<sup>7</sup> hükümetlerin kutsal mekânlara ve ibadet yerlerine karşı saygısızlığın karşısında kararlılıkla durmaları ve bunların korunması için sorumluluk üstlenmeleri gerektiğine inanmaktayız. Aynı zamanda tüm dinlere ve dinî mekânlara saygı ve hoşgörü kültürünün geliştirilmesine katkıda bulunmak üzere sivil toplum ve uluslararası örgütlere de çağrıda bulunuyoruz.
- 5.16 Sorumlu liderliğin yürütülmesi. Toplumlar arasında gerilimleri besleyen sorunların çoğu, politika ve din kavşağında ortaya çıkmaktadır. Bu sorunlardan biri de, kimi zaman siyasi ve dini liderler tarafından kullanılan kışkırtıcı söylemlerin etkisi ve bu tür söylemler medya tarafından yaygınlaştırıldığında ortaya çıkabilecek yıkıcı sonucudur. Sözüedilen türde söylemler, İslamofobi, yabancı düşmanlığı ve antisemitizm ile sonuçlanabilecek bir öfke ve güvensizlik duygusunun yayılmasına yol açmaktadır. Dünya genelindeki toplumları saran mevcut korku ve şüphe ortamı karşısında, liderlerin ve kamuoyunu şekillendiren kişilerin, kültürler arasında anlayışın ve dini inanca ve geleneklere karşılıklı saygının oluşturulmasında özel bir sorumlulukları bulunmaktadır. Sahip oldukları etki ve gördükleri saygı dikkate alındığında, diğer insanların inançları ve kutsal sembolleri hakkında şiddet içeren ve tahrik edici sözlerden sakınmaları bu liderlerin görevidir.
- 5.17 Sivil toplum eylemciliğinin başlıca önemi. Yukarıda belirtilen politika tavsiyelerinin tamamının geliştirilmesi için siyasi adımlar gerekiyken, sivil toplumun desteği olmadan atılan politik bir adım genellikle kalıcı bir değişim için yeterli değildir. Bundan dolayı Yüksek Düzeyli Grup tavsiyelerinin geliştirilmesi ve özellikle

<sup>6</sup> Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından hazırlanan 2005 İnsani Kalkınma Raporuna göre, AB 216 milyar dolar, Asya 147 milyar dolar ve Kuzey Amerika 95 milyar dolarlık doğrudan yabancı yatırım alırken, Afrika 13 milyar dolar almıştır. Ayrıca, 1990 ila 2003 yılları arasında Afrika kıtasındaki 53 ülkeden 18'inde yaşam standartlarında düşüş gerçekleşmiştir.

<sup>7</sup> Bkz. 31 Mayıs 2001'de Genel Kurul tarafından kabul edilen "Dini Bölgelerin Korunması" na dair BM Kararı (A/RES/55/254).

çatışmalara barışçıl çözümler bulunması için oluşturulması gereken mekanizmalarda sivil toplumdan daha büyük bir rol ve katılım talep etmektedir.

- 5.18 Medeniyetler İttifakının geliştirilmesi için ortaklıkların kurulması. Yüksek Düzeyli Grup, hedeflerini paylaşan uluslararası örgütler ile Medeniyetler İttifakı çerçevesinde ortaklıkların geliştirilmesini ve bu örgütlerin BM sistemi ile etkileşiminin ve koordinasyonunun sağlanmasını tavsiye eder. BM ailesinin parçasını oluşturan örgütlere ve Medeniyetler İttifakı'nın Yüksek Düzeyli Grubu ile işbirliği içinde olan şu uluslararası örgütlere özel önem verilmelidir: Avrupa Birliği (AB), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT), Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı (UNESCO), İslam Konferansı Örgütü (İKÖ), Arap Devletleri Ligi, İslami Bilim Eğitim ve Kültür Teşkilatı (ISESCO), Birleşik Eyaletler ve Yerel Yönetimler (UCLG) ve Dünya Turizm Örgütü (UNWTO), diğer resmi ya da özel uluslararası ve ulusal örgütler.
- 5.19 Bu raporun I. Bölüm'ündeki analizin başlıca amacı - hem küresel seviyede hem de Müslüman ve Batılı toplumlar arasındaki ilişkiler düzeyinde - kültürler arası uyumu güçlendirmek ve küresel istikrarı geliştirmek üzere kurumsal ve sivil toplum düzeyinde müşterek hareket için temel oluşturmak ve ahlaki zemini ortaya koymaktır. Raporun geri kalan kısmı (II. Bölüm - Temel Eylem Alanları) bu tür bir hareketin gerçekleştirilebileceği belli başlı yolları araştırmakta, eğitim, gençlik, göç ve medyanın toplumlar arasındaki ilişkilerde halihazırda oynadığı kilit rolleri tahlil etmekte ve ilişkileri geliştirmek için bu alanlardan her birinde yapılabilecek faaliyetler konusunda önerilerde bulunmaktadır.



## II. BÖLÜM



## VI. TEMEL EYLEM ALANLARI

- 6.1 Bu Raporun I. Bölümün en tartışmalı ve sembolik siyasi çatışmaların çözümüne yapılan vurgu, bu konunun Medeniyetler İttifakının kurulmasına yönelik engellerin ortadan kaldırılması için büyük önem arz ettiğini düşünmemiz sebebiyledir. Aynı zamanda, kültürler arasında karşılıklı korku, şüphe ve cehaletin politik liderlik seviyesinin ötesine geçip toplulukların kalplerine ve zihinlerine sirayet ettiğine inanmaktayız; o derece ki, kültürler ve dinler arasında, temel ve uzlaştırılmaz farklılıkların var olduğu fikri artık pek çok kültürel ve politik çatışmanın açıklaması olarak sürekli ortaya çıkmaktadır. Bu rahatsız edici olgunun pragmatik açıdan üzerinde durulması gerekmektedir.
- 6.2 Özellikle, eğitim, gençlik, medya ve göç politikaları, kültürler arası gerilimleri azaltma ve toplumlar arasında köprü kurmaya yardımcı olma konusunda önemli rol oynayabilir. Bu nedenle, Raporun II. Bölümünün amacı bu alanların bir değerlendirmesini sunmak ve her birinde yapılabilecek eylemleri öne sürmek, mevcut çabaları takdir ederek bu çabaların genişletilmesi, güçlendirilmesi, birleştirilmesi ve geliştirilmesine dair yollara ilişkin önerilerde bulunmaktır. Yüksek Düzeyli Grup üyeleri, uluslararası toplumda öldürücü çatışmaların giderek arttığına yönelik ciddi kaygılar ve evrensel insan güvenliği ve refahı için geniş temelli popüler bir beklentinin bulunduğu inanmaktadır. Yapılması gereken, bu beklentilerin ifade edilmesinin ve geliştirilmesinin araçlarını güçlendirmektir ve bu da toplumun tüm kesimlerinin katkıda bulunabileceği bir çabadır.

### Eğitim

- 6.3 Günümüzde eğitim sistemleri, gençleri, bireysel ve ortak kimlikleri zorlayan karşılıklı bağımlılığın esas olduğu bir dünyaya hazırlamanın zorluklarıyla karşı karşıyadır. Bireyin kendi tarihi üzerine aldığı eğitim, toplum ve dayanışma duygusunu güçlendirmektedir. Fakat bu eğitimin küresel konular hakkında edinilen bilgiyle ve diğer toplumlara ve kültürleri anlama ve takdir etmeyle dengelenmesi gerekmektedir. Müzik, spor, sanat, tiyatro ve filmi de içeren farklı eğitim programları toplumlar ve insanlar arasında köprülerin kurulmasına katkıda bulunabilecektir. Bu tür geniş bakış açıları, bir grubun çıkarlarının diğerlerinin zararına karşılanabileceğini ileri süren ya da bir grubun mağduriyetinin diğerlerinin mağdur edilmesini haklı kıldığını iddia eden dışlayıcı düşünme şekillerinden gençlerin uzak durmasını teşvik etmektedir. Resmi olmayan eğitim, bu amaçların gerçekleştirilmesinde hareketlilik sağlayan önemli bir rol oynayabilecektir.



- 6.4 Vatandaşlık ve barış eğitimi: Vatandaşlık eğitimi kimlik meselelerini ele almanın ve farklılığa saygı duymanın çeşitli yöntemlerini sunar. Radikal ideolojiler, karşılıklı olarak birbirini dışlayan kimliklere dayalı bir dünyayı hedefler. Bu gibi yaklaşımlara, ortak değerlerin ve ideallerin anlaşılması yoluyla farklı kültürlere saygı geliştirilerek karşı konabilir. Vatandaşların çoğulcu bir dünyada sorumluluklarını gereği gibi yerine getirebilmeleri için, BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve UNESCO Kültürel Çeşitlilik Hakkında Evrensel Beyannamesi'nde yer alan ilkeleri öğrenmeleri gerekir.
- 6.5 Küresel ve kültürler arası eğitim: Giderek artan şekilde çok dinli ve çok etnik nüfuslu yapıya kavuşan uluslar, dünya ve halkları hakkında daha kapsamlı bir eğitim ihtiyacını kabul etmelidir. Son yıllarda, dünyanın önde gelen pek çok üniversitesi ve araştırma merkezi, çok kutuplu yaklaşımları içeren "dünya tarihi" ya da "insanlık tarihi" programları geliştirme çabası içindedir. Üniversitelerde ve okullarda disiplinler arası tarzda dünya tarihini öğretmeye yönelik artan çabalar, küresel kültürel farklılıkların ve karşılıklı bağımlılığın bilinmesi ve takdir edilmesini temin etmek ve ortak insanlık deneyimi duygusunu oluşturmak noktasında katkıda bulunmaktadır.
- 6.6 Özellikle lisansüstü ve akademik seviyede değişim programları: Son deneyimler, lisansüstü öğrencileri ve profesörleri kapsayan akademik seviyedeki değişim programlarının geniş çaplı etkisinin olabileceğini göstermiştir. Bu programlar sadece kültürel yanlış anlamaların üstesinden gelmesine yardımcı olmakla kalmamakta, aynı zamanda gelişimin sağlanmasında temel bir faktör olan bilgi transferine de katkıda bulunmaktadır. Kuzeyden Güneye bilimsel değişimin ve bilgi transferi akışının artmasını sağlamak amacıyla, değişim programlarının daha büyük oranda karşılıklılık içermesinin temin edilmesi sayesinde büyük bir ilerlemeler kaydedilecektir.
- 6.7 Medya okuryazarlığı eğitimi: İnsanların sürekli medya ile karşı karşıya olması, elektronik ve dijital çağda artan bir eğitimsel zorluğu ortaya koymaktadır. Bilgi kaynaklarını değerlendirmek beceri ve eleştirel düşünmeyi gerektirir ve önemi genellikle küçümsenen eğitimsel bir sorumluluktur. Olguyu yorumdan ayırmak, önyargılar açısından bir metni ve imajı değerlendirmek ve mantık ilkelerine dayalı bir metin oluşturmak ve çözümlenmek öğretilen becerilerdir. Vatandaşlık ve barış eğitiminin bir parçası olarak medya okuryazarlığı eğitiminin önemi geniş oranda anlaşılmalıdır; Bundan dolayı modern eğitimin temel bir bölümü olarak bu konuda çok az ders programı geliştirilmiştir.
- 6.8 Eğitim ve din: Zorlama olmaksızın kişinin inancını seçme ve uygulama hakkı İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 18. maddesinde ve pek çok dinî gelenekte yer almaktadır. Dini okullardakiler de dahil olmak üzere, tüm eğitim sistemleri dünyadaki farklı dinî inanışlara, uygulamalara ve kültürlere saygı ve anlayışı

öğrencilere kazandırmalıdır.<sup>8</sup> Sadece vatandaşların ve dinî liderlerin değil, bütün toplumun diğer dinî gelenekler ve tüm dinlerdeki ortak merhamet öğretisi hakkında, temel düzeyde bir anlayışa sahip olması gerekmektedir.

- 6.9 Eğitim ve kalkınma: Eğitime erişim özellikle gelişmekte olan ülkelerde pek çok gencin ve kadının hayal edemediği bir husustur.<sup>9</sup> Yoksulluğun ebeveynleri çocuklar arasında seçim yapmaya zorladığı ülkelerde, genellikle okuldan mahrum bırakılanlar kızlar olmaktadır. Milenyum Kalkınma Amaçlarına ulaşmak için ilk, orta ve lise seviyelerinde eğitime erişimin genişletilmesi çabalarının, eğitim fırsatlarının geliştirilmesine dair geleneksel araçlara ve aynı zamanda yeni uzaktan eğitim yöntemlerine başvurularak sürdürülmesi gerekmektedir.
- 6.10 Yeni teknolojiler ve İnternete erişim: Gelişmekte olan ülkelerde bilgisayarların yeterince yaygınlaşmaması ve İnternete erişimdeki eksiklik – dijital uçurum olarak da tanımlanmaktadır – eşitsizlikleri arttırmakta ve kültürler arası öğrenmeye engel teşkil etmektedir.<sup>10</sup> Özellikle okul sistemlerinde geniş çaplı İnternet erişimi olmaksızın, söz konusu bölgelerdeki insanlar bilgiye ulaşım ve dünya kültürleri arasında etkileşim açısından temel hale gelen araçlara sahip olamayacaklardır. Gelişmekte olan ülkelerdeki gençlerin diğer ulusal, etnik ve dini geleneklere sahip insanlarla iletişim kurabilmesi için daha geniş çaplı bilgiye ve araçlara ulaşabilmelerini teminen bu ülkelerdeki İnternet erişimini artırmak gereklidir. Bu çabaların, kültürler arası diyalog ve anlayışı geliştiren kanalların ve elektronik araçların desteklenmesine – veya oluşturulmasına – yönelik faaliyetlerle birleştirilmesi gerekmektedir.
- 6.11 İstihdam ve yaşam için eğitim: Kalkınma zorlukları, eğitimle ilgili pek çok reform çabalarının neredeyse tamamen gençlere istihdam sağlama ihtiyacına odaklanmasına sebep olmaktadır. İstihdam üzerinde bu kadar durulması, teknik, bilim ve matematik alanları ile ekonomik açıdan daha verimsiz olarak değerlendirilen sosyal ve beşeri bilimler arasında büyük bir ayrıma ve eğitim sisteminde dengesizliklere yol açmaktadır. Bu bilgi çatallaşması, çok kültürlü bir dünyada

<sup>8</sup> Müslümanlar–Batılılar arasındaki ilişkilere yönelik mevcut eğitim yaklaşımlarının yetersiz olduğu pek çok ankette görülmektedir. Amerikalılar 2005 yılı Gallup anketine göre, Müslümanlar hakkında neye hayran oldukları sorulduğunda, cevap verenlerin büyük çoğunluğu (%33) “Hiçbir şey” ve ikinci çoğunluk da (%22) “Bilmiyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Bkz. “Amerikalıların İslam Dünyası Hakkındaki Görüşleri”, Gallup Anket Araştırmaları Servisi, 8 Şubat 2006.

<sup>9</sup> 11 Temmuz 2006’da Dünya Nüfus Gününde tanıtılan ikinci Milenyum Kalkınma Hedeflerinin gelişimine ilişkin Birleşmiş Milletler Nüfus Fonunun değerlendirmesine göre, ilkokulu tamamlayan gençlerin dünyadaki sayısında 1995’ten beri istikrarlı bir artış söz konusu iken, hala okula gitmeyen 130 milyon çocuk ve 133 milyon okuma yazma bilmeyen kimse bulunmaktadır.

<sup>10</sup> Bilgisayar ve İnternet olanaklarına en çok oranda sahip olan bölgeler ABD ve Avrupa (Doğu Asya ile birlikte) iken, Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesindeki bilgisayar yaygınlığı, 73.8 olan küresel ortalamaya karşın, 1,000 kişide sadece 18 kişidir. Bkz. Pocket–World in Figures–2005 Edition. Profile Boks LTD (Londra 2004) ile birlikte The Economist.

günlük yaşamın özellikleri olan karışıklıklara, belirsizliklere ve sürekli değişime öğrencileri hazırlayan, bütüncül ve çok disiplinli eğitim yaklaşımlarının önemine dair bilim adamları arasındaki mevcut fikir birliğinden kopuşu simgelemektedir.

## Gençlik

- 6.12 Gençliği harekete geçirmek için fırsatları geliştirme: Son yıllarda gençlik hareketleri ve örgütlerinin küresel gelişimi, gençliği seferber edebilmek için yeni olanaklar sunmaktadır. Öğrenci değişim programları, spor faaliyetleri ve siyasi katılım, kültürler arası anlayışın ve farklılığa saygının sağlanması adına yeni fırsatlar sunabilir. Ayrıca, gençler yenilikçi fikirlerin kaynağı olduğundan ve olumlu değişime enerji sağlayabileceklerinden, onların karar alma süreçlerine katılımının desteklenmesi genel anlamda tüm topluma fayda getirebilir. Bu bağlamda, gençliği sadece harekete geçirilecek bir kaynak olarak değil aynı zamanda özerk aktörler ve ortaklar olarak görmek son derece önemlidir.
- 6.13 Değişim programları: Gençlik değişimi programları kültürel engellerin aşılması, kültürler arası bilincin artırılması ve bireysel gelişimin sağlanması için etkili bir yöntemdir. Avrupa ve Avro–Akdeniz deneyimlerinden<sup>11</sup> alınan derslere ve başarılı modellere dayanarak ve Batılı ve Müslüman ülkeler arasında değişimler üzerinde özellikle durarak, farklı kültürel geçmişi olan gençler arasında gençlik değişim programlarının büyük oranda artırılması gerekmektedir.<sup>12</sup>
- 6.14 Sosyo–ekonomik yabancılaşma: Gençler arsasındaki işsizlik dünya genelindeki ulusal işsizlik seviyelerinden iki ya da üç kat daha fazladır. Özellikle bazı Müslüman ülkelerdeki gençler açısından, bu sorun çok daha belirgindir. Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesi, gençlerin iş gücüne katılımında en düşük orana sahiptir: %54'lük küresel ortalamaya kıyasla bu oran %40'tır. Okul–temelli kariyer rehberliği, ulusal gençlik istihdam stratejileri ve gençlik girişimlerinin teşvik edilmesi gibi gençlerin ekonomik katılımını artırma stratejileri gençlerin işsizliğiyle mücadelede önemli araçlardır.
- 6.15 Kültürel yabancılaşma: Gençlerin kültürel yabancılaşmasında değişik faktörlerin rolü vardır; bunlar arasında örnek şahsiyetlerin yetersizliği, gençlerle ilgili meseleleri kendi kültürel ve dini bağlamlarında ifade etme fırsatlarının azalmış olması yer

<sup>11</sup> Krş. Özellikle Avrupa Birliği tarafından yürütülen Erasmus, Leonardo ve Socrates programları ve EuroMed Gençlik Programı.

<sup>12</sup> ABD'de uluslararası öğrencileri kapsayan kültürel değişimlerle ilgili olarak AEA Danışmanlık (New York) tarafından yapılan son ankete göre, Birleşik Devletlerde uluslararası kültürel değişim burslarının % 30'u (tüm bölgelerle değişim programlarına kıyaslandığında en yüksek oran) Avrupa ile değişime harcanırken, yalnızca %6'sı (tüm bölgelerle değişim programlarına kıyasla en düşük oran) Orta Doğuya ayrılmaktadır. Bkz. "Cultural & Artistic Exchanges Between the West and Predominantly Muslim Countries: Working Paper May 13 2006 Meeting of the UN Alliance of Civilizations" Medeniyetler İttifakı websayfası ([www.unaoc.org](http://www.unaoc.org)).

almaktadır. Kültürel bakımdan, Batılı gençleri temsil eden ürünler ile genelde Batılı olmayan kesimleri hedef alan ürünler arasında büyük bir dengesizlik bulunmaktadır. Bu durum, yalnızca anlamlı kültürel diyalog imkânlarını olumsuz etkilemekle kalmamakta, aynı zamanda gençlerin kendileri ve kültürleri hakkındaki görüşlerini de olumsuz bir şekilde etkilemektedir.

- 6.16 Katılımın sağlanması: Toplumsal meclislere, gençlik örgütlerine, sivil toplum kurum ve kuruluşlarının idari organlarına katılım, gençlere kendi toplumlarında yapıcı roller üstlenmesi için eşsiz platformlar sunabilir. Dünya çapında, bölgesel gençlik platformlarının bir araya gelmesiyle birlikte gençlik temsilinde son yıllarda yeniden bir büyüme yaşanmıştır. Gençlerle ilgili bahse konu iletişim ağları, farklı kültür, din ve uluslardan gençlerin harekete geçirilmesi ve onlardan katkı alınabilmesini açısından Medeniyetler İttifakı gibi girişimlere fırsatlar sunmaktadır.

## Göç

- 6.17 Göçün dinamik boyutu: Gerçekte her devlet, göçmenlerin hem geldiği hem de gideceği ülkedir. Aşılabilen sınırların, hızla değişen ulaşım ve iletişim araçlarının ve küreselleşmiş ekonomilerin olduğu bir dünyada, farklı toplumlar süregelen göç sebebiyle karşılıklı etkileşime girmeye mahkumdur; bu da özellikle ev sahibi ülkeler için yeni zorluklar çıkarmaktadır. Siyasi ve kültürel liderler tarafından tartışılan ve siyaset yapımcılar tarafından yönetilen bu dinamiğin medyada nasıl işleneceği, insanların artan çeşitliliği güç mü yoksa bir tehdit kaynağı olarak mı göreceği konusunda belirleyici olacaktır.
- 6.18 Göçle ilgili proaktif stratejiler: Ulusal, bölgesel ve uluslararası seviyelerde koordineli stratejiler, göçmenlere karşı insanlık dışı ve ayrımcı muamelenin önlenmesi açısından vazgeçilmezdir. Çözüm ulusların etrafında duvarlar örmek değildir. Kitle halinde yapılan göçlerin nedenlerini ele almak üzere geniş göçmen nüfusa yönelik kaynak, geçiş ve evsahibi ülkeler tarafından gösterilen ortak çabaların, en ümit verici yaklaşımlar olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, eğer zengin ülkeler geliştirmekte olan ülkelerdeki yatırımların artırılmasına yönelik taahhütlerini yerine getirirlerse önemli bir aşama kaydedilmiş olur; çünkü bu, geliştirmekte olan ülkelerdeki iyi yönetim ve kapasite oluşturma çabaları ile birlikte bu ülkelerdeki iktisadi koşulların iyileşmesine katkıda bulunacaktır.
- 6.19 Göçün faydaları: Göçmenler yerleştikleri ülkelerde toplumların iktisadi, toplumsal ve kültürel gelişimine önemli katkılarda bulunmaktadır. Aynı zamanda, göçmen işçiler – genellikle kişisel fedakârlıkta bulunarak – kendi ülkelerine önemli ölçüde iktisadi avantajlar sağlarlar. Ayrıca, işçi dövizleri işçi gönderen ülkelerin döviz gelirlerinin büyük bir yüzdesini oluşturmaktadır.
- 6.20 Göçün getirdiği zorluklar: Göçmen toplulukların uyumu bir dizi zorluklara yol açabilir; bunlar arasında göçmenlerin eğitime ve sosyal hizmet sistemlerine erişimi, barınma ve iş fırsatlarına yönelik kısıtlamaların aşılması, tam vatandaş olmayla ilgili

engellerin aşılması ve ırkçılık deneyimlerinin üstesinden gelinmesi gibi konular vardır. Buna ek olarak, ABD ve Avrupa'da Müslüman göçmen nüfusunun topluma bütünleşmesi özellikle 2001 yılından bu yana bazı özel zorluklar ortaya çıkarmaktadır. Günümüzde Avrupa ve ABD'de daha fazla ayrıma maruz kalan bu insanlar, temel sivil özgürlüklerine tecavüz edilme korkusu içinde yaşamaktadır. Bununla birlikte, Müslüman göçmenlerin karşılaştığı zorluklar Avrupa'da ABD'ye kıyasla daha fazla telaffuz edilmektedir. Aslında, ABD'ye giden Müslüman göçmenlerin ortalamada eğitim düzeyleri ve refah seviyeleri Müslüman olmayan Amerikalılardan daha yüksektir.<sup>13</sup>

- 6.21 Ayrımcılıkla mücadele: Göçmen toplumların, toplumun ana bünyesine katılımını kolaylaştıran politikaların geliştirilmesi ve uygulanması doğrultusunda, göçmen işçilerin ve etnik azınlıkların istihdamına yönelik engellerin ortadan kaldırılmasını amaçlayan Avrupa'da Irkçılık ve Yabancı Düşmanlığı İzleme Merkezi'nin (EUMC) kurulmasıyla ve Avrupa İstihdam Stratejisinin 1997 yılında kabul edilmesiyle önemli adımlar atılmıştır. Bu tecrübelerin Avrupa bağlamı ötesine yayılması ve genişletilmesi gerekmektedir.
- 6.22 Genişletilmiş yapıcı diyalogun her seviyede desteklenmesi: Uyumlu bütünleşme stratejileri oluşturmak, yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeylerde hükümet ve göçmen toplulukları temsilcileri, sivil toplum temsilcileri, dini örgütler ve işverenler arasında düzenli diyalogu gerektirmektedir. Gayriresmi ve gönüllük çalışmaları değerli kabul edilmekle birlikte, düzenli aralıklarla yapılan diyalogu destekleyen kurumsal yapılar, daha geniş bir bütünleşmeyi teşvik edici yaklaşımların etkili olmasını sağlayabilmektedir. Bu çabalar, bütünleşme talepleri ile bireyin kültürel ve dinî kimliğini muhafaza etme ihtiyacı arasında bir denge kurabilecektir.
- 6.23 Liderlik: Batıdaki sivil toplum önderleri, siyasi ve dini liderler göçle ilgili ortaya çıkan tartışmalar çerçevesinde, göçmen haklarının tehlikeye girdiği durumlarda bu hakları etkili bir şekilde açıkça savunarak ve göçmenlerin kendi toplumlarının yaşamına ve geçimine sağladığı katkılara dikkat çekerek tartışmanın yönlendirilmesine yardımcı olabilecektir.

#### Medya

- 6.24 Medyanın görüşlerimizi şekillendirmesi: Her türlü medya kültürler ve toplumlar arasında köprü vazifesi görme potansiyelini elinde tutar. Medyanın sıklıkla ifade edilen amacı, izleyici ve okuyucuları bilgilendirmek ve eğitmektir. Fakat, günümüz dünyasında en güçlü baskı unsurlarından bazıları – siyasi kontrol ve piyasa güçleri –

<sup>13</sup> Georgetown Üniversitesi'nin Kamu Alanında Müslümanlar Hakkında Projesi (Proje MAPS) ve çoğunluğunu Müslümanların oluşturduğu bölgelerden gelen ABD göçmenlerinin gelir ve eğitim seviyesi bilgileri için bkz., Mohamed Nimer, *The North American Muslim Resource Guide: Muslim Community Life in the United States and Canada*, New York, NY, Routledge, 2002.

yabancı kültürleri dengeli bir şekilde betimleyen kaliteli haber ve eğlence programlarının yapılmasını engellemektedir. Müslüman nüfusun Müslüman kaynaklar tarafından yapılan haberlere erişiminin artmasıyla birlikte, Filistin, Irak ve Afganistan'da yaşanan olaylar konusunda halkın bilinci artmıştır. Diğer Müslümanların mağduriyetlerine dikkat çeken haberler toplumsal sempatiyi ve dayanışmayı güçlendirmektedir. Batıda, ciddi anlamda daha milliyetçi ve zaman zaman Müslüman karşıtı ifadeler, özellikle 11 Eylül 2001 saldırılarından sonra haberlerde ve yorumlarda belirgin hale gelmiştir.

- 6.25 Basın özgürlüğü ve sorumluluğu: Pek çok ülkede gazetecilik basın özgürlüğü konusunda kısıtlamalara maruz kalmaktadır; bu özgürlüğün olduğu yerlerde ise, piyasa güçleri ve milliyetçi duygular, söz konusu özgürlüklerin çoğunlukla sorumsuz biçimde kullanılmasına yol açmaktadır. Güvenilir bilgi akışına engel olan klişelerin ve yanlış beyanların önlenmesi için farklı bakış açılarının tarafsız bir şekilde rapor edilmesine ve sunulmasına ihtiyaç vardır.
- 6.26 Eğlence medyasının etkisi: Eğlence medyası da hasmane düşünceleri beslemektedir.<sup>14</sup> Batılı kitle iletişim araçlarında sıradan Müslümanların dengeli imajlarının oluşturulmasına acilen ihtiyaç vardır. Fakat yine de olumlu sinyaller görülebilmektedir; 11 Eylül 2001'den beri Batıda yaşayan Müslümanlar, kendilerini ve inançlarını daha doğru tanıtabilmek için Hollywood ve Avrupa'daki filmlere daha fazla müdahil olmaktadır.
- 6.27 İnternet ve dijital devrim: Hem Batıda hem de Müslüman dünyasında bu eğilimlerle beraber "yeni bir medya" da ortaya çıkmaktadır. İnternet ve dijital medya yapımının/dağıtımının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, medya takipçilerine medya yapımcısı ve yayımcısı olabilmenin yeni yollarını açmış ve insanlar arasında iletişimin artması için araçlar sağlamıştır. İnternet yıkıcı amaçlar için de kullanılabilirle birlikte, aynı zamanda bir dizi olumlu uygulamaları beraberinde getirmektedir: İnternetin herkese açık olması, onu değişen fikirler ve bilgiler için eşsiz bir forum ve sosyal etkileşim açısından ideal bir ağ haline getirmektedir. Bu açıdan İnternet, diyalog ve anlayışı teşvik eden bireyler arasında bağlantı kurarak kültürel ve dini farklılıkların köprülerle birleştirilebilmesi için etkili bir mekanizma sunmaktadır.

<sup>14</sup> Arap karakterli 900 Amerikan filmi üzerine yapılan bir araştırmaya göre bu filmlerin büyük çoğunluğu tamamen kaba ve ırkçı betimlemelerden oluşmaktaydı. Bkz. Shaheen, Jack G. Reel Bad Arabs: How Hollywood Villifies a People. Olive Branch Press, New York, NY, 2001.

## VII. TAVSİYELER

Bu bölümdeki tavsiyeler, BM sistemine, Devletlere, parlamentolarına, tüm düzeylerdeki (ulusal, bölgesel, yerel ve belediyelere ait) yönetimlere, hükümetler arası örgütlere, sivil toplum kuruluşlarına ve genel olarak toplumlara hitap etmektedir. Bu tavsiyeler, söz konusu alanlarda halen süregelen pek çok girişim ve çabanın varolduğu bilinciyle öne sürülmektedir. Tavsiyelerin geliştirilmesi, 5.18. paragrafta belirtildiği üzere, Medeniyetler İttifakı çerçevesinde ortaklıkların oluşturulmasını gerektirmektedir.

### Eğitim

İttifakın hedefleri açısından, eğitim alanında yapılan kapsamlı faaliyetler dikkate alınarak, bu konudaki tavsiyeler yeni faaliyetlerin başlatılmasından ziyade mevcut çabaların uyarlanması ve genişletilmesine yöneliktir.

1. Küresel, kültürler arası ve insan haklarına dair eğitimin geliştirilmesi için hükümetler, çok taraflı kurumlar, üniversiteler, eğitim uzmanları ve politika belirleyicileri ayrı ayrı ve birlikte çalışmalıdır.

Bu bağlamda aşağıdakilerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir:

- a. Hükümetler, ilk ve orta öğrenim sistemlerindeki ulusal tarih ve kimlik oluşumunun diğer kültürler, dinler ve bölgeler hakkında bilgi ile dengelenmesini ve bütünleştirilmesini temin etmelidir.
- b. UNESCO ve ISESCO gibi uzmanlaşmış kurumlar, eğitim araştırma merkezleri ve müfredat geliştirme uzmanları ile birlikte (İnsanlık Tarihi serileri ve Bölgesel Tarihler Projesi gibi) mevcut kaynakların “derse hazır” hale getirilmesini, bu kaynakların üye devletler tarafından kullanılmasını ve yaygınlaştırılmasını temin etmek üzere bir strateji geliştirmek ve uygulamak amacıyla düzenli aralıklarla bölgesel bir işbirliği içinde olmalıdır.
- c. Benzer şekilde, UNESCO ve ISESCO tarafından gerçekleştirilen başarılı çalışmalar ve İnsan Güvenliği Ağı tarafından hazırlanan “İnsan Hakları Eğitimi Kılavuzu” gibi başarılı girişimler temel alınarak insan hakları eğitim materyallerinin yayılması stratejisi geliştirilmelidir.
- d. Tarih ve coğrafya uzmanlarının içerik, pedagoji ve öğretim kaynaklarını göz önünde bulundurarak, bir dünya tarihi müfredatını geliştireceği öğretmen okullarında konferans düzenlemek ve bölgeler arası değişimler gerçekleştirmek amacıyla resmi ve özel bağışlar sayesinde bir fon oluşturulmalı ve araştırma bursları sağlanmalıdır.

- e. Bilimsel kurumların, İslami mirasın çoğulculuk, akılcılık ve bilimsel yöntem ile ilgili bölümlerini yeniden yayımlayabilmesi ve İnternette farklı dillerde ulaşılabilir hale getirebilmesi amacıyla, resmi ve özel bağışlarla desteklenmesi gerekmektedir.
  - f. Resmi ve özel bağışlarla, farklı kültürlerin zenginliği ve kültürel etkileşimin önemi konusunda bilgi veren sanat gösterileri, film festivalleri, eğitim turları ve bilimsel/eğitimsel konferanslar finanse edilerek Batıda ve Müslüman çoğunluğa sahip ülkelerde genel halkı hedef alan eğitim çabaları desteklenmelidir.
  - g. Kültürler arası diyalogu ve anlayışı öğretme ve araştırmayla ilgilenen uzmanları desteklemek için ortak bir kamu-özel sektör fonu geliştirilmelidir.
2. Medya izleyicilerinin çıkan haberlere dikkatli ve eleştirel bir yaklaşım geliştirmesi için okullarda özellikle orta öğretimde medya okuryazarlığı programları uygulanmalıdır.

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı'nın yanlış algılamalar, önyargılar ve nefret içerikli sözlerle mücadele etmek, medya bilinci ve İnternet okuryazarlığının gelişimini sağlamak amacıyla yaptığı girişim ve benzeri projeler başlangıç olarak faydalı olabilir.

3. Dinlerin öğretilmesi konusunda yol gösterici ortak ilkeler geliştirmek maksadıyla dini liderler, eğitim siyasetini belirleyenler ve inançlar arası faaliyet gösteren sivil örgütler bir arada çalışmalıdır.

Okullarda din eğitimi konusunda modeller araştıran çok sayıda önemli eğitim politikası merkezi ve uluslararası düzeyde faaliyet gösteren bir çok inançlar arası girişim bulunmaktadır.<sup>15</sup> Sürmekte olan çabalara katkıda bulunanlar, değişik eğitim ortamlarında dünya dinleri hakkında eğitim vermek ve bu amaçla en iyi uygulamaları, üzerinde uzlaşılan rehber ilkeleri ve eğitim kaynaklarını toplayıp yaymak, bu konuda dini liderler ve eğitimciler arasında bir fikir birliği sağlamak üzere işbirliği yapmalıdır. Amaç, önde gelen inanç geleneklerinin öğretilmesi için, okullar ve dinî eğitim merkezleri tarafından kullanılacak temel malzemeyi sağlamak olacaktır. Dinî okulların, yerel yetkililer tarafından tescil edilmesini sağlayacak ve müfredatlarının diğer toplumlara karşı nefret beslemesini önleyecek rehber ilkeler ve mekanizmalar oluşturulmalıdır. Aynı zamanda da, bu hususta ibadet veya öğrenim özgürlüğünü sınırlayacak hiçbir adım atılmamalıdır.

4. Yaygın olarak kullanılan eğitim müfredatlarındaki dinî inançların ele alınışında tarafsızlık, doğruluk ve denge ilkelerine bağlı kalındığını ve hiç bir inancın ya da inanç sahibinin kötülenmediğini garanti etmek üzere, hükümetler ve uluslararası örgütler, müfredat uzmanlarından ve önde gelen dinlerin temsilcilerinden oluşan müfredat-inceleme panelleri oluşturmak amacıyla birlikte çalışmalıdır.

<sup>15</sup> Örnel olarak, Avrupa'da TRES Ağı, Dünya Barışı için Dinler ve Uluslararası Eğitim Kurumu'ndan oluşan Üçlü Komisyonu zikredilebilir.



Karşılıklı bir inceleme mekanizması, diğer dinlerin ve kültürlerin öğretilmesinde tarafsızlığın, doğruluğun ve dengenin sağlanması için rehber ilkeler geliştirecektir ve bu ilkelerin farklı bölgelerde tutarlı bir şekilde uygulanmasını temin etmeye yardımcı olacak ve ülkeleri eğitim sistemlerinde bu hedefler doğrultusunda birlikte çalışmaya teşvik edecektir.

5. İslam Konferansı Örgütü ve Avrupa Birliği gibi çok taraflı kuruluşlar ve üye devletler, kültürlerarası hoşgörü ve saygıyı, sivil katılım ve sosyal girişimi geliştirmek amacıyla gösterilebilecek gayretlerin hayata geçirilmesi için birlikte çalışmalıdır.

Bu bağlamda aşağıdakilerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir:

- a. Eğitimci ağları, öğretmen eğitimi girişimleri ve müfredat belirleyicilerinin toplanması aracılığıyla eğitim materyallerini yaymak. Dağıtılacak önemli materyal örnekleri arasında Kardeş Okullar Projesi Ağı (ASPnet), Demokrasi Kültürü, İslam Kültürünün Farklı Yönleri, Hoşgörü: Barış Eşiği ve Barış Kültürleri gibi UNESCO'nun eğitim programları da yer almaktadır.
  - b. Düzenli okul müfredatı, okul sonrası programlar ve sivil dernekler de dahil olmak üzere, gençleri ve yetişkinleri sorumlu vatandaşlığa yönelten ve demokratik katılım için kapasite oluşturan girişimleri tespit ve finanse etmek. Bu programlar, insan hakları ve hukukun üstünlüğü eğitimini de kapsmalı ve medya aracılığıyla radikalleşmeye karşı bir savunma aracı olarak medya okuryazarlığı ile ilgili eğitim materyalleri geliştirmelidir.
  - c. Genç ve yetişkin yetenekleri hizmet öğrenimi programları aracılığıyla yapıcı sosyal faaliyetlere dahil etmek, derece ve sertifika programlarıyla ilgili hizmet öğrenimi unsurları geliştirmek.
6. Uluslararası örgütler ile birlikte hükümetler, hükümet ve teknoloji firmaları, özellikle Müslüman çoğunluğa sahip ülkelerde İnternet erişimini genişletmek için işbirliği yapmalıdır.

İslam Konferansı Örgütü (İKÖ), üye devletlerin yerine getirebilmesi için geniş çaplı fakat makul bir hedef belirlemede ve bu hedefe ulaşmaya yardımcı olabilecek teknoloji firmalarını, yatırımcıları ve diğer ortakları bir araya getirmede liderlik rolünü üstlenebilir; örneğin 2020 yılına kadar İslam dünyasındaki ilk ve orta dereceli eğitimde ve üniversite düzeyinde tüm sınıflarda İnternet erişimi sağlayan bilgisayarlar olması hedeflenmelidir. Gelişmekte olan ülkelerde eğitim programı sunan teknoloji firmalarına ve mevcut pilot programları uygulayanlara danışılmalı ve kazanılan tecrübe İKÖ aracılığıyla bütün üye devletlere dağıtılmalıdır. İKÖ aynı zamanda, Müslüman ülkelerde İnternete erişimi artırma yollarını geliştirmek amacıyla Tunus'ta gerçekleştirilen "Bilgi Toplumu üzerine Dünya Zirvesi"ni takiben kurulan İnternet Yönetişim Forumu ile de işbirliği içinde olmalıdır. Ayrıca, kalkınmakta olan ülkelerde milyonlarca çocuğun eğitim olanaklarını geliştirmeyi amaçlayan Her Çocuğa Bir Dizüstü Bilgisayar girişimi gibi programlarla işbirliği tesis edilmelidir.

7. Hükümetler, eğitim reformunun bir parçası olarak bütüncül ve birleşik eğitim yaklaşımlarını yenilemelidir.

Gelişmekte olan pek çok ülkede eğitim reformu çabaları, yüksek işsizlik oranlarını azaltmak için beceriye dayalı teknik eğitim üzerinde durmaktadır. Bunun olumlu bir gelişme olmasına rağmen, tamamen mesleğe yönelik eğitim üzerinde durulması, bazı durumlarda beşeri ve sosyal bilimlere verilen önemi azaltmış, gelişmekte olan pek çok ülkede bu alanlarda verilen eğitimi kısıtlamıştır. Çok yönlü bütüncül eğitim, karmaşıklığın ve farklılığın giderek arttığı bir dünyada önem kazanan eleştirel düşünme, yorumlama ve uyarlama becerilerini geliştirmek açısından paha biçilmezdir. Bu nedenle, reform çabaları, özellikle ilk ve ortaokul düzeyinde, eğitim içeriğinde dengenin sağlanması yönünde olmalıdır.

#### Gençlik

1. Gençliğin bu raporda ileri sürülen tüm tavsiyelerin (yalnızca “gençlik” teması altında işlenenler değil) uygulanmasına katkıda bulunabileceği bir mekanizma olarak Küresel Gençlik Birliği kurulmalıdır.

Küresel Gençlik Dayanışma Fonu tarafından desteklenecek bu girişim, barış diyalogunu, birliğini ve kültürünü geliştirmek amacıyla çeşitli gençlik ağlarını ve derneklerini bir araya getirerek ve harekete geçirerek başlatılabilir. Bu örgütler şimdiden toplantılar organize etmek için birlikte çalışmaya başlamıştır. Bu sayede farklı geçmişlere sahip gençler bir eylem gündemi hazırlayarak, destek ve yardım almak için sözkonusu gündemi küresel liderlere sunabileceklerdir. Ayrıca, uygulamaya iştirak edebilecek 125 ülkeden 468 gençlik örgütünü belirleyen bir çalışma yapılmıştır.

2. Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği ve İslam Konferansı Örgütü ülkeler arasında bölgelerarası listenin en altından en üstüne doğru gençlik değişimleri gerçekleştirme yönünde bir hedef belirlemelidir. Öncelik, uzun süreli değişimlere, grup değişimlerine ve üst düzey kesimlerden ziyade toplumun diğer katmanlarının katılabileceği şekilde finanse edilen değişim programlarına verilmelidir.

Bu önceliğe uygun başarılı programlar geliştirilmelidir - örneğin Erasmus Programı ve Universia ağı Müslüman çoğunluğa sahip ülkeleri kapsayacak şekilde genişletilmeli; EuroMed Gençlik Programı yakın Akdeniz bölgesinin dışında Avrupa ve Orta Doğu'daki bütün ülkeleri kapsayacak şekilde zenginleştirilmeli; Amerikan Barış Birlikleri Programı Müslüman çoğunluğa sahip ülkelerde faaliyetlerini artırmalıdır. Değişimleri daha fazla hükümet destekledikçe, özel bağışlar da buna bağlı olarak artacaktır. Değişimde niceliğin niteliğin önüne geçmemesi için, bahsekonu kaynaklardan bazıları aşağıda sıralanan üç ilave hedefe hasredilmelidir:

- a. Üniversiteler ve diğer ev sahibi kuruluşlar tarafından bu tür değişimler için sağlanan yapısal desteğin artırılması;
- b. Gençlik değişimine yardımcı olanların yaygın eğitim ve öğretim ilkelerinde deneyim kazanmış sivil toplum örgütleri tarafından eğitilmesi.

- c. Araştırma sonuçlarının hazırlanması ve başarılı değişim için gerekli olan pedagojik yaklaşımlara uygulanması ve yaygınlaştırılması. Avrupa Komisyonu, Anna Lindh Euro-Akdeniz Vakfı ve sivil toplum kuruluşları, çalışmalarının araştırma ve uygulama bölümleriyle birlikte işbirliğine dahil edebilir.
3. Dini liderler ve sivil toplum örgütlerinde faaliyet gösteren kimseler bir web siteleri ağı oluşturmali ve bu sitelerde gençliğin günümüzde karşılaştığı çağdaş sorunlara dair yapıcı şekilde konuşabilecek dini liderlerle gençler arasında bağlantı kurmalıdır.

Bu gibi siteler din alimleri tarafından yönetilen tartışma grupları düzenleyebilir, tarihin ve dinî metinlerin dışlayıcı yaklaşımlarını çürüten yorumlarını sunabilir, gençlerin kendi topluluklarında aktif olabilmesi için fikirler ve araçlar geliştirebilir ve gençlik temsil ağlarına ulaşım sağlayabilir. Bu öneri yeni web sitelerinin oluşturulmasını gerektirse de, söz konusu çalışma, ağ üyeliğine yönelik kıstaslar hakkında ve risk altındaki gençliğe nasıl ulaşılacağı yönünde stratejiler geliştirmek üzere Beliefnet, İslam-Online ve MuslimHeritage gibi halen var olan sitelerin yöneticileri ile dinî ve sivil toplum liderleri bir araya getirilerek başlatılabilir.

4. Müslüman ve Batılı resmi ya da özel kurumlar, genç Müslüman ressamı, yazarları, müzisyenleri, film yapımcılarını vb., Batılı mukabilleri ve kültür endüstrisinin liderleri ile bir araya getirmek ve bir Kültürel Fon ve Ağ Hizmeti kurmak amacıyla birlikte çalışmalıdır.

Burada amaç, çağdaş Müslüman kültürünün diğer toplumlara ulaşmasını kolaylaştırarak diyalog ve anlayışı geliştirmek olacaktır.

5. Gençlerin istihdamı stratejisinde fikir birliği oluşturmak amacıyla önemli güvenilir kurumlardan müteşekkil bir koalisyon kurulmalıdır. Gençlerin istihdamı konusunda deneyimli çok taraflı kuruluş ve sivil toplum örgütlerinden oluşan bir koalisyon toplanmalı ve özellikle gençlerin işsizliği ve yabancılaşmasının başlıca sorun olduğu ülkelerde geniş çaplı gençlik istihdam girişimleri başlatmaları hususunda desteklenmelidir.

Gençlik İstihdam Ağı<sup>16</sup> ve bu alanda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ile yapılan görüşmelerden anlaşıldığı kadarıyla, bu tip bir girişim olumlu karşılanacak ve ulusal düzeyde gençliğin istihdamı bağlamında (iş eğitimi, özgeçmiş yazma, iş görüşmesi yeteneklerinin geliştirilmesi, iş arama, işe yerleşme, kariyer danışmanlığı ve hatta mikro-kredi finansmanı da dahil olmak üzere) "tek-durakta-alışveriş" modelleri başarılı sonuçlar vermiştir.

6. Resmi ve özel bağlı kurumları, kız çocuklarının eğitimini geliştiren ve kadınların toplumun tüm alanlarına katılımını sağlayan platformlar oluşturan genç kız ve kadın

<sup>16</sup> Gençlik İstihdam Ağı Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası ve Uluslararası Çalışma Örgütü'nün ortak bir girişimidir.

derneklerini, iletişim ağlarını ve organizasyonlarını desteklemeli veya kadının statüsünü geliştiren diğer projeleri uygulamaya almalıdır.

Dünyanın pek çok yerinde cinsiyet eşitliğini hedefleyen gelişmeler hala rahatsız edici şekilde yavaştır. Okula gidemeyen 130 milyon çocuğun yüzde yetmişi kızlardan oluşmaktadır. Kadınlar dünyada okuma bilmeyen 960 milyon yetişkinin üçte ikisine karşılık gelmektedir ve dünyanın en fakir bir milyar insanının beşte üçünü kadın ve kızlar oluşturmaktadır.<sup>17</sup> Mahalli, bölgesel ve ulusal düzeydeki girişimler bu dengesizliği düzeltmeye yardımcı olabilir. Özellikle, kadına daha iyi öğrenim fırsatları, daha büyük iş olanakları ve daha gelişmiş hayat şartları sağlamayı hedefleyen sivil toplum kuruluşlarını desteklemek, sözüedilen adaletsizliklere çözüm bulmada önemli bir rol oynayabilir.

### Göç

Bu başlıktaki tavsiyeler önemli sayıda göçmen nüfusa sahip hükümetlerin topluma uyumu kolaylaştırmak için hali hazırda ciddi bir şekilde çalıştıkları anlayışından hareketle yapılmaktadır. Burada yer alan tavsiyeler tartışmalarımız sonucunda ortaya çıkmış ve bu alandaki mevcut çabaları desteklemek amacıyla sunulmuştur. Başarılı uyumu destekleyen raporlar arasında Kaynak ve Varış Ülkelerinde Etkin İşçi Göçü Sağlama Kılavuzu<sup>18</sup> ve BM Genel Sekreteri tarafından bu raporun yazılması ile aynı anda önerilen Göç ve Kalkınma Üzerine Küresel Forum bulunmaktadır.

1. Önemli sayıda göçmen nüfusa sahip hükümetler, öğrencileri hizmet içi eğitim ve sivil eğitim programlarına dahil etmek için yapılan teşvikleri, destek mekanizmalarını ve okullara/derneklere yapılan mali desteği artırmalıdır.
2. Belediye yönetimleri ve yerel kuruluşlar gençlik örgütlerinin kurulması için desteklerini artırmalıdır.

Bu gibi programlar yabancılık duygusunu azaltmak üzere genç göçmenleri okullarının dışında daha geniş topluluklara katılımlarına yardımcı olur, sosyal uyum ve sivil eylemcilik konusunda doğrudan deneyim sağlar.

3. Okullarda ebeveynlerin daha çok katılımını sağlayacak destek mekanizmaları geliştirmek üzere göçmen toplulukları ile birlikte çalışan ve göçmen topluluklarını güçlendirmek için bilgi ve eğitim veren sivil toplum kuruluşlarına resmi ve özel bağışçılar tarafından sağlanan mali yardım artırılmalıdır.

Bu gibi mekanizmalar çoğu zaman ebeveynlerin okullarda katılımını kısıtlayan ya da engelleyen (dil sorunu, ulaşım zorlukları ve masrafları, işe ve eve vakit ayırma sorunu ve

<sup>17</sup> 2005 Birleşmiş Milletler Gelişme Programı Yıllık Raporu.

<sup>18</sup> Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı, Uluslararası Göç Örgütü ve Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından ortaklaşa geliştirilmiştir.

ebeveynlerin okullarda katılım deneyimsizliği gibi) hususlara yönelecektir. Esas itibariyle bu gibi çabalar, göçmen gençlerin biri, özellikle anne babalarından oluşan aileleri, diğeri ise okuldaki akranları ve öğretmenleri olmak üzere “iki ayrı” dünyada yaşama deneyimlerini asgari düzeye çekerek sosyal yabancılaşmanın azalmasına katkıda bulunabilir. Göçmenlerin kanunları ve gelenekleri daha iyi anlamalarına ve topluma nasıl dahil olacaklarını daha iyi öğrenmelerine yardım edecek yol gösterici programların geliştirilmesi topluma uyumu artıracaktır. Benzer şekilde, göçmenleri etkileyen kanun değişiklikleri hakkında onlara danışmanlık sağlayan çok dilli bir uyarı sisteminin kurulması da faydalı olabilir.

4. Avrupa Birliği, göçmenlerin işgücü ve konut piyasalarına, sağlık hizmetlerine, sosyal, eğitimsel ve diğer toplumsal hizmetlere erişimlerini ve buralardaki deneyimlerini izleyen geniş çaplı bir veri tabanı oluşturma çalışmasını standardize etmek ve bir araya getirmek için üye ülkelerle çalışmalıdır.

Bu tip bir veri tabanı, Avrupa Irkçılık ve Yabancı Düşmanlığını İzleme Merkezi'nin (EUMC), ilgili diğer araştırma kurumlarının ve hükümetlerin göçmen toplumlara karşı ayrımcılıkla mücadele çabalarının gidişatını izlemelerine imkan tanır. Bu da hükümetlerin, şirketlerin ve sivil toplum kuruluşlarının ayrımcılıkla mücadelede başarılı olan politika ve girişimlerinin belirlenmesine yardımcı olur. Sözkonusu politika ve girişimler bu sayede tanınır (Avrupa Birliği tarafından popüler bir şekilde ödüllendirilebilir), daha fazla araştırılır (belki de yıllık “ülke raporlarında” yer alabilir) ve muhtemelen başka alanlarda da uygulanabilir.

5. Dinler arası ilişkiler ve/veya göçmenlerin uyumu ile ilgili resmi ve özel bağışlar, göçmen toplulukları içindeki diyalogun ve toplum örgütlenmesinin sağlanmasına yönelik genişletilmelidir.

Bu türden girişimlere verilen desteğin artırılması, Amerikan ve Avrupa toplumlarına uyum sağlamış göçmen toplum liderlerinin (dini liderler dahil) ortaya çıkmasına yardımcı olur, ayrıca, bu sayede diğer toplumlar ya da hükümet kurumları ile kültürler arası ve dinler arası diyaloglarda temsilci görevi üstlenecek derneklerin ve ağların gelişmesine imkan tanır.

6. Göçmen toplumların liderleri ve ev sahibi ülke yetkilileri, farklılığa saygıyı ve iyi toplum ilişkilerini geliştirici materyaller (örneğin İnternet bültenleri, kamu hizmet ilanları) hazırlamak için birlikte çalışmalıdır.
7. Amerikan ve Avrupa üniversiteleri ile araştırma merkezleri göçmen toplumların Amerika ve Avrupa'daki yaşama yaptığı önemli iktisadi, kültürel ve sosyal katkılar konusunda araştırmalar yapmalıdır. Aynı şekilde, İslam'a ve Müslüman dünyasına ilişkin Müslüman dünyasından gelen çeşitli konulardaki yayınlar desteklenmelidir.

Sözü edilen türdeki araştırmalar göçmen toplulukların, oynadıkları bütüncü rol konusunda veri arayan politik ve medya sektörlerindeki kişilere destek sağlayacaktır. Göçmenleri destekleyici aktif kamusal liderlik göçmen topluluklarındaki yabancılaşma duygusunu azaltır, onları perdeleyen ırkçılık ve yabancı düşmanlığı duygularını en aza indirir ve uyum politikaları

üzerindeki tartışmaların ilerlemesine imkan tanır. Ülkedeki farklılıkların faydalarını öne çıkaran, göçmenlerin katkılarını işaret eden ve basmakalıp yakıştırmaların tehlikesini vurgulayan sürekli mesajlar yoluyla ayrımcılık ile mücadele konusunda medya kampanyası oluşturmak büyük bir önem taşımaktadır. Bahsekonu medya kampanyası, ayrıca, ülkede yaşayan herkesin iyi hizmet talep etme ve alma, ayrımcılığı şikayet etme ve uygun düzenlemeyi isteme hakkı olduğunu da vurgulamalıdır.

8. Hükümetler, işbirliğini artırmak ve göçmenlik ve kalkınmaya bütüncül bir yaklaşım geliştirmek amacıyla Göçmenlik ve Kalkınma Küresel Forum'una katılmalıdır.

Danışma nitelikli bu forum hükümetlerin, kalkınmaya en büyük katkıyı sağlama potansiyeline sahip göçmen politikaları oluşturma konusunda ortak bir anlayış geliştirmelerine olanak sağlayacaktır. Ayrıca göçün ev sahibi ülkelere getirdiği avantajların daha iyi anlaşılmasını mümkün kılacaktır.

#### Medya

1. Medya çalışanları gönüllü davranış kuralları geliştirmeli, bunları dile getirmeli ve uygulamalıdır.

Dünyayı kavramamızda kelimelerin ve imajların gücü küçümsenemez. Medya çalışanları bu gücü itimada layık olarak kullanılmalıdır. Bu bağlamda, doğru bir şekilde haber sunmak çok önemli, ancak yeterli değildir. Gazeteciler ve yapımcılar, haber sunumuna üstü kapalı şekilde yansıyan yayın yönetmeni kararlarının ve fikirlerin toplumun bir meseleyi algılayışı üzerindeki etkisine karşı da dikkatli olmalıdır. Bu konudaki kıstaslar Uluslararası Gazeteciler Federasyonu gibi kurumlarca açıklanmıştır ancak, bunlar, hukuk ve tıp alanında çalışanların mesleki ilkelerini ve davranış kurallarını uyguladıkları kadar tutarlı ve sistemli bir şekilde medyadaki profesyonel kuruluşlar tarafından uygulanmamakta ve yerine getirilmemektedir. Bu kıstaslara bağlılık, özellikle toplumsal duygu ve korkuların arttığı kriz anlarında ve din ile politikanın kesiştiği alanlarda kritik bir hal almaktadır. Basının sorumluluğuna daha fazla dikkat çekmek basın özgürlüğünden feragat anlamına gelmez ve gelmemelidir.

2. Gazetecilerin kritik uluslararası konularındaki - özellikle politika ve dinin kesiştiği alanlardaki - anlayışlarını genişletmek ve toplumu doğru ve dengeli bir şekilde bilgilendirme kapasitelerinin artırılmasına yardımcı olmak amacıyla konuyla ilgilenen Gazetecilik Okullarıyla birlikte eğitim programları geliştirilmelidir.
3. Akademi, din, politika, sivil toplum ve kültür alanlarındaki liderler, özellikle kriz zamanlarında, kültürler arası anlayışı derinleştiren basın yayın malzemesi (köşe yazıları, yorumlar, video ve audio kayıt ve demeçler) oluşturmalıdır.

Gelişmiş kültürlerarası ve dinler arası anlayışı destekleyenler, Batılı ve Müslüman çoğunluğa sahip toplumlar arasındaki ilişkilerin gündemde olduğu, yapımcı ve editörlerin bu tür haber

içeriklerine gereksinim duyduğu “öğretilebilir anlar”dan istifade etmelidirler. Küresel olarak kriz anında, editörlere ve yapımcılara hızla ulaştırılan cevaplar olayların ilgisi ve anlamı konusunda insanların yapıcı mı yoksa kutuplaşmış bir şekilde mi düşüneceğini belirler. Yorumcuların önemi, onlara sağlanan fırsatın zamanlaması ve yerel dillerdeki materyalin tedarik edilmesi sözkonusu fırsatın kullanımını ve yararını en üst düzeye çıkaracaktır. Bu gibi sistemlerin başarılı modelleri bulunmaktadır ancak bunlar küresel boyutta değildir.

4. Resmi ve özel bağışlarla, farklı kültürler arasında toplumsal tutumları geliştirmeyi amaçlayan bir medyanın oluşturulmasına daha fazla kaynak ayrılmalıdır.

Farklı kültürler ve toplumlar arasındaki anlayışı geliştirmeyi hedefleyen programlama çalışmalarına daha fazla kaynak ayrılmalıdır. Başarılı oldukları takdirde yayıncı tarafından finanse edilen dizilere dönüşebilecek pilot programların desteklenmesiyle, bahsekonu fonlar geniş çaplı yatırımlar gerektirmeksizin pek çok medya programının yapımını saplayabilir. Dört tür medya yapımına öncelik verilmesi gerekmektedir:

- a. Bir yayıncının desteğini almış ve kültürel ya da dinî konularda ortak bir girişim ya da yapımı hedefleyen yapımcılar;
  - b. Yenilikçi ve popüler eğlence formatları aracılığıyla sunulacak eğitici medya içeriği yaratmaya çalışan ve/veya tüm dünyayı ilgilendiren (örn. Dünya Kupası, Olimpiyatlar, vb.) büyük olaylar sırasında yayın yapmaya niyetli yapımcılar;
  - c. Genç nüfusa yönelik olarak, sürdürülebilir, yapıcı, kültürlerarası ve dinlerarası diyalogu sağlayan video oyunları, çizgi filmler ve gençlik odaklı web siteleri vb., yaygın klişelere karşı geliştirilecek ürünler;
  - d. Karşılıklı anlayışı güçlendirmek amacıyla toplumlar arasındaki ilişkilerin tarihi, sosyal ve psikolojik yönlerine değinen TV dizilerinin bir çok dilde yayınlanması.
5. Kültürlerarası ilişkilerde TV ve filmlerin etkisi konusunda ortak çıkarı bulunan sivil toplum ve kitle-iletişim liderleri, farklı kültürler arasında anlayışı geliştirme amaçlı filmler ve medya içeriği üretmeleri hususunda teşvik edilmeli ve desteklenmelidir.

TV ve sinemanın tavır ve davranışlar üzerindeki etkisini ölçmek ve popüler medyada Müslümanların ve yeterince temsil edilemeyen ya da olumsuz yönde tasvir edilen diğer toplulukların algılanışlarını olumlu yönde geliştirmek amacıyla, özellikle Hollywood

---

19 Doğu-Batı Enstitüsü ve Harvard Kamu Sağlığı Okulu bu amaçla bir çalışma yürütmektedir ve bu projeyi birlikte geliştirmeleri muhtemeldir.

yapımcılarının ve diğer yapımcıların, senaryo yazarlarının, sivil toplum aktörleri ve kamu sağlığı araştırmacılarıyla birlikte çalışmaları desteklenmelidir.<sup>19</sup>

6. Hükümetler, medya örgütleri ve sivil toplum, İnterneti kültürler arası diyalog aracı olarak geliştirmek üzere programlar oluşturmak maksadıyla birlikte çalışmalıdır.

İnternet, küresel medya içeriğine ve kaynaklara ulaşmada önemli bir bilgi aracıdır. İnternete erişimin ciddi oranda artırılmasının önemi bu yüzdendir (bkz. Eğitim Tavsiyesi no. 6). Ancak İnternet aynı zamanda nefret ve şiddeti körükleyen ırkçı kalıpları ve hoşgörüsüzlüğü yaymak için de kötüye kullanılabilir. Bu durumu önlemek için, İnterneti kültürler arası diyalog ve anlayışı geliştirmede bir araç olarak kullanan girişimler aktif bir şekilde teşvik edilmelidir.

7. Medya yayınları hakkında geniş kapsamlı bir değerlendirme sağlamak ve Müslüman ve Batılı toplumlar arasındaki ilişkileri işleyen haberleri geliştirmeyi amaçlayan çabaları ödüllendirmek üzere İslam-Batı ilişkilerinin medyadaki yansımalarını izlemeye yönelik karşılıklı bir işbirliği girişimi başlatılmalıdır.

Avrupa Birliği, İslam Konferansı Örgütü ve belirli sivil toplum örgütlerince idare edilen çeşitli izleme kurumlarından oluşan geniş katılımlı bir temsili koalisyon tarafından verilen ödüller ve karşılıklı eleştirel incelemeler, yalnızca belirli bir topluluğun medyasına odaklanan bireysel çabalara nazaran daha iyi bir izlenim yaratacak ve daha meşru bir yapıya sahip olacaktır.

8. Sansasyonel ve ön yargılı medyayı ve kültürel materyalleri teşvik eden piyasa güçlerini kontrol altına almak için resmi ve özel bağışlardan oluşan bir "Risk Fonu" kurulmalıdır.

Film ve gösteri salonları, müzeler, basım evleri ve diğer kültürel işletmelerin Batılı ve özellikle Müslüman halkların birbirlerine karşı görüşlerini insani açıdan ele alan ve normalleştiren filmler, oyunlar ve diğer kültürel ürünler oluşturmayı hedeflediklerinde karşılaşılabilecekleri maddi kayıpları telafi etmeye yardımcı olacak bir fondan yararlanmaları sağlanmalıdır. Söz konusu ürünlere şunlar dahil edilebilir: başarılı ve önde gelen Müslüman kadınları anlatan programların Batıda yayınlanması, önde gelen Yahudi insan hakları ve sosyal adalet savunucularını anlatan programların Müslüman dünyasında yayınlanması ve yaygın klişelere karşı Müslüman ve Batı edebiyatının klasik eserlerinin yayınlanması.

9. Medeniyetler İttifakı bu amaçları gerçekleştirmede büyük medya, kültür ve spor olaylarından istifade etmelidir.

Devletler ve uluslararası örgütlerle sınırlı kalındığında Medeniyetler İttifakı'nın hedeflerine ulaşmak zorlaşır. Uluslararası kamuoyunu harekete geçirmek çok önemlidir. Kültürel ve sportif olaylar geniş çaplı insan kitlelerine ulaşmada eşsiz fırsatlar sunmaktadır. Bu nedenle, bu gibi olayların Medeniyetler İttifakı'nın hedeflerini yayma konusunda sağladığı olanakları değerlendirmek çok önemlidir.



### VIII. TAVSİYELERİN HAYATA GEÇİRİLMESİ

Bu raporda yer alan tavsiyeler, BM Genel Sekreteri'nin Yüksek Düzeyli Grup için belirlemiş olduğu Görev Tanımı'nda talep edilen eylem planının ana içeriğini oluşturmaktadır. Çeşitli devletlerin, çok taraflı kuruluşların ve sivil toplum liderlerinin<sup>20</sup> Medeniyetler İttifakı'na gösterdiği oldukça güçlü ve olumlu desteğe dayanarak, Yüksek Düzeyli Grup bu tavsiyelerin hayata geçirilmesi aşamasında söz konusu çevrelerden önemli yardım ve ilgi beklemektedir. Aslında, bazı tavsiyeler, ilgili girişimlerin zaten başlatılmış olduğu ya da planlama aşamasında olduğu bilgisi temelinde ortaya konmuştur. Bahsekonu çabalardan en iyi şekilde faydalanmak, ortak etkilerini artırmak ve bu raporda yer alan tavsiyelerin hayata geçirilmesini hızlandırmak amacıyla önerimiz Birleşmiş Milletlerin aşağıda sıralanan adımları atması yönündedir:

1. BM Genel Sekreteri, bu raporda yer alan tavsiyelerin hayata geçirilmesini izlemek ve Medeniyetler İttifakı'nın görünürlüğü ve devamını sağlamak amacıyla bir Medeniyetler İttifakı Yüksek Temsilcisi atamalıdır. Yüksek Temsilci, kriz dönemlerinde toplumlar arasındaki dinî ve kültürel gerilimin ortadan kaldırılmasına yardımcı olma noktasında BM Genel Sekreterine destek olmalıdır. Bu görevlerin yerine getirilmesinde bir liste ile belirlenen saygın şahsiyetler Yüksek Temsilciye yardımcı olacaktır.
2. Yüksek Temsilciye yardımcı olmak amacıyla küçük bir destek ofisi kurulmalıdır. Söz konusu ofisin ilk görevi, bu rapordaki tavsiyelerin hayata geçirilmesi için aşağıdaki adımları da kapsayan ayrıntılı bir plan hazırlamak olmalıdır:
  - a. Uluslararası, ulusal ve yerel düzeyde çeşitli kamu ve özel kuruluşlarıyla belirli projeleri birlikte geliştirmek üzere ortaklıkların kurulması ve anlaşmaların yapılması.
  - b. Medeniyetler İttifakının çeşitli girişim ve faaliyetlerini geliştirmek, güçlendirmek ve tanıtmak üzere fırsatlar sağlayacak, önümüzdeki yıllarda gerçekleştirilmesi öngörülen önemli konferans ve toplantılara katılım.<sup>21</sup>
3. Hükümet, uluslararası kuruluş, sivil toplum ve özel sektör temsilcilerinin ortaklık geliştirmeleri ve eylem taahhütlerinde bulunmaları için düzenli bir iletişim sağlamak amacıyla Birleşmiş Milletler nezaretinde bir Medeniyetler İttifakı Forumu kurulmalıdır.

<sup>20</sup> Devletler, uluslararası örgütler ve sivil toplum kuruluşları tarafından verilen destekleyici beyanlar için bkz. Medeniyetler İttifakı web sayfası ([www.unaoc.org](http://www.unaoc.org)).

<sup>21</sup> Bu tür faaliyetlerin geçici bir listesi için bkz. Medeniyetler İttifakının web sayfası ([www.unaoc.org](http://www.unaoc.org)).

4. Geniş çaplı katılım sağlamak ve sivil toplumun ilgisini çekmek amacıyla ulusal, bölgesel ve/veya mahalli düzeylerde sivil İttifak Konseyleri teşvik edilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır. Bu organlar İttifak ile ilgili faaliyetlerin gerçekleştirilmesi ve koordinasyonun sağlanmasında odak noktaları olarak hizmet verecektir.
5. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 62. oturum gündemine Medeniyetler İttifakı ile ilgili bir maddenin konulması hususu değerlendirilmelidir.
6. Kùltürler arası konularda küresel işbirliğini desteklemek ve toplumlar arasında diyalogu teşvik etmeyi ve köprüler kurmayı hedefleyen girişimleri geliştirmek amacıyla bir "Medeniyetler İttifakı Fonu" kurulmalıdır.
7. Medeniyetler İttifakı websitesi ([www.unaoc.org](http://www.unaoc.org)) kùltürler arası diyalogu geliştirmek amacıyla daha önemli bir araca dönüştürülmelidir.

Eylem Planının hayata geçirilmesinde devamlılığı sağlamak amacıyla 2007–2008 için bir takım önemli faaliyetler öngörülmüştür. Geçici bir liste<sup>22</sup> Medeniyetler İttifakı web sitesinde sunulmaktadır. ([www.unaoc.org](http://www.unaoc.org)):

---

<sup>22</sup> Bu liste Yüksek Düzeyli Grup üyeleri, ortak sponsor devletler, Medeniyetler İttifakı Dostlar Grubu ve diğer ilgili tarafların desteğiyle Sekreteryaya tarafından hazırlanacaktır.



## MEDENİYETLER İTTİFAKI

Ek 1:

Yüksek Düzeyli Grubun Görev Tanımı  
25 Ağustos 2005

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Medeniyetler İttifakı için İspanya ve Türkiye Başbakanları himayelerinde bir girişim başlatmıştır.

### Kapsam

Girişim, uluslar, kültürler ve dinler arasında tüm toplumların kalkınma, güvenlik, çevresel, ekonomik ve mali refah konularında birbirlerine bağlı olduklarına dair geniş çaplı bir fikir birliğini temel alır. İttifak, söz konusu fikir birliğine engel olan önyargılar, yanlış algılamalar ve kutuplaşma ile başa çıkmak amacıyla ortak siyasi bir irade oluşturmayı ve kurumsal ve sivil toplumsal düzeylerde ortak bir eylem başlatmayı amaçlar. Ayrıca, halkın büyük çoğunluğunun iradesini yansıtarak tüm toplumlarda aşırılık taraftarlarına karşı çıkan ortak küresel harekete katkıda bulunmayı ümit eder.

Son zamanlarda yaşanan olaylar, İslam ve Batılı toplumlar arasında karşılıklı şüphe, korku ve yanlış anlamayı alevlendirmiştir. Bu ortam, tüm dünyada aşırılık taraftarlarınca istismar edilmektedir. Uluslar ve toplumlar arasında uluslararası istikrarı tehdit edebilecek derecede ilişkilerin daha da kötüye gitmesine sadece kapsamlı bir koalisyon engel olabilecektir. İttifak, medeniyetler ve kültürler arasında karşılıklı saygı çerçevesi oluşturarak bu eğilime karşı koymayı amaçlar.

### Yüksek Düzeyli Grup

Bu girişime yol göstermek amacıyla Genel Sekreter, eş-sponsorlara danışarak aşağıdaki hedefler doğrultusunda seçkin kişilerden oluşan bir Yüksek Düzeyli Grubu kurmuştur:

- Uluslararası barış ve istikrara yönelik ortaya çıkan yeni tehditlerin ve özellikle aşırılığı kışkırtan siyasi, sosyal ve dini güçlerin değerlendirmesini yapmak;
- Bu eğilimlerle başa çıkmak üzere kurumsal ve sivil toplumsal düzeyde ortak eylemleri belirlemek;

- Toplumlar arasında uyumun sağlanması amacıyla devletler, uluslararası örgütler ve sivil toplum için uygulanabilir bir eylem programı tavsiye etmek.

Bu amaçla, Yüksek Düzeyli Grup biz dizi uygulanabilir strateji belirleyecektir:

- Farklı uluslar, kültürler ve medeniyetler arasında karşılıklı anlayış, saygı ve ortak değerleri güçlendirmek;
  - Aşırılığı kısırtarak kendi dünya görüşlerini paylaşmayanları dışlayan grupların etkisine karşı koymak;
  - Aşırılığın dünya barışına ve istikrarına yönelik oluşturduğu tehdide karşı koymak;
  - Güvenliğin bölünemez ve herkes için hayati öneme sahip bir gereksinim olduğuna ve güvenlik, istikrar ve kalkınma için küresel işbirliğinin kaçınılmaz bir ön koşul olduğuna dair bilinci tüm toplumlarda geliştirmek.
  - Yüksek Düzeyli Grup, devletler, uluslararası örgütler ve sivil toplum için, diğerlerinin yanı sıra aşağıdaki uygulanabilir önlemlerin yer aldığı inceleme ve eylem programını içeren bir rapor sunacaktır:
- Karşılıklı anlayışın önemini vurgulamak ve kamu tartışmalarını yapıcı şekillerde güçlendirmek ve düzenlemek için uluslararası işbirliği çerçeveleri oluşturmak ve kitle iletişim araçlarını (İnternet dahil) kullanmayı içeren ama onlarla sınırlı kalmayan karşılıklı anlayışı geliştirilebilecek özel mekanizmaları önermek;
  - Aşırılık taraftarlarının görüşleri reddeden, ılımlı ve ana çoğunlukta yer alan kimselerin gündemi belirlemesini sağlamayı amaçlayan mevcut girişimler arasında işbirliği geliştirmek;
  - Farklı toplumların ortak yanlarını vurgulayan ve ona göre hareket etmelerini sağlayan, kendi farklılıklarını daha iyi anlamasına yardımcı olacak birliktelikler kurmak;
  - Eğitim sistemlerinin diğer kültür ve dinler hakkında bilgi ve anlayışı geliştirebilmesini sağlayacak önlemler sunmak;
  - İlimlilik değerlerini ve işbirliğini telkin etmek ve çeşitliliğin takdir edilmesini sağlamak amacıyla dünya gençliğine ulaşmak;
  - Güvenlik, istikrar ve kalkınmanın herkes için hayati öneme sahip gereksinimler olduğuna yönelik anlayışı yaymak ve bunları başarmak ve karşılıklı güveni geliştirmek amacıyla uygulanabilir öneriler sunmak üzere küresel işbirliğinin gerekli olduğuna dair bilinci geliştirmek.

Yüksek Düzeyli Grup, raporunu 2006 yılının ikinci yarısında Genel Sekretere sunacaktır ve Genel Sekreter; eş-sponsorlara danışarak, eylem programını uluslararası topluma sunmak üzere uygun bir yol belirleyecektir. Programın uygulanması daha sonra benzer yapıda olan daha küçük bir grup tarafından denetlenebilecektir.

#### Destek yapısı

Deneyimli bir direktörün başkanlık edeceği bir sekreterlik, Yüksek Düzeyli Grubun dikkatine sunmak üzere çalışmalar, analizler ve öneriler hazırlayacaktır. Aynı zamanda Sekreteryaya, benzeri girişimlerle işbirliği yapacak ve diğer alanlarda bitirilen ya da devam eden çalışmalardan yararlanacaktır.

## Ek2

## Yüksek Düzeyli Grubun Üyeleri

## Eş-Sponsorlar

- |  |   |
|--|---|
| 1. Prof. Dr. Mehmet Aydın (Türkiye)<br>Eş-başkan | Devlet Bakanı ve Felsefe Profesörü                      |
| 2. Prof. Federico Mayor (İspanya)<br>Eş-başkan   | Bariş Kültürü Vakfı Başkanı<br>UNESCO Eski Genel Müdürü |

## Orta Doğu

- |   |   |
|---|---|
| 3. Seyyid Muhammed Hatemi (İran)                      | İran Eski Cumhurbaşkanı   |
| 4. Sayın Şeyha Mozah bint<br>Nassir al-Misned (Katar) | Katar Devleti Emir'inin Refikası, Katar<br>Eğitim, Bilim ve Toplumsal Kalkınma<br>Vakfı Başkanı |
| 5. Dr. İsmail Serageldin (Mısır)                      | İskenderiye Kütüphanesi Müdürü  |

## Kuzey Afrika

- |                                |                                     |
|--------------------------------|-------------------------------------|
| 6. Dr. Muhammed Charfi (Tunus) | Tunus Eski Eğitim Bakanı            |
| 7. Sayın André Azoulay (Fas)   | Fas Kralı VI. Muhammed'in Danışmanı |

## Batı Afrika

- |                                   |                        |
|-----------------------------------|------------------------|
| 8. Sayın Mustafa Niasse (Senegal) | Senegal Eski Başbakanı |
|-----------------------------------|------------------------|

## Güney Afrika

- |  |                              |
|--|------------------------------|
| 9. Başpiskopos Desmond Tutu (Güney Afrika) | Cape Town Fahri Başpiskoposu |
|--|------------------------------|

## Batı Avrupa

- |  |                              |
|--|------------------------------|
| 10. Sayın Hubert Védrine (Fransa)            | Fransa Eski Dışişleri Bakanı |
| 11. Sayın Karen Armstrong (Birleşik Krallık) | Dinler Tarihçisi             |

## Doğu Avrupa

12. Prof. Vitaly Naumkin (Rusya) Uluslar arası Stratejik Araştırmalar ve Politik İncelemeler Merkezi Başkanı, Moskova Devlet Üniversitesi'nde Bölüm Başkanı

## Kuzey Amerika

13. Prof. John Esposito (USA) Georgetown Üniversitesi Prens el-Velid bin Talal Müslüman Hıristiyan Diyalogu Merkezi Kurucu Müdürü; Oxford İslam Dünyası Ansiklopedisi Baş Editörü
14. Haham Arthur Schneier (USA) Vicdanın Sesi Vakfı Başkanı; East Park Sinagogu Kıdemli Hahamı

## Latin Amerika

15. Sayın Enrique Iglesias (Uruguay) İberya-Amerikan Organizasyonu Genel Sekreteri; İnter-Amerikan Kalkınma Bankası Eski Başkanı
16. Prof. Candido Mendes (Brezilya) Latin Akademisi Genel Sekreteri

## Güney Asya

17. Dr. Nafis Sadık (Pakistan) BM Genel Sekreteri Özel Danışmanı
18. Sayın Shobhana Bhartia Hindistan Parlamentosu Üyesi; The Hindustan Times (Yeni Delhi) İkinci Başkanı ve Baş Editörü

## Güney Doğu Asya

19. Sayın Ali Alatas (Endonezya) Endonezya Eski Dışişleri Bakanı

## Doğu Asya

20. Prof. Pan Guang (Çin) Profesör; Shangay Sosyal Bilimler Akademisi Müdürü



## MEDENİYETLER İTTİFAKI

Ek 3:

İsrail-Filistin Sorunu konusunda Sayın André Azoulay ve Sayın Hubert Vedrine'nin Yüksek Düzeyli Gruba Katkıları

1 Eylül 2006

Medeniyetler İttifakı Yüksek Düzeyli Grubu (YDG), herhangi resmi, diplomatik ya da kurumsal sınırlama olmaksızın Birleşmiş Milletler himayesinde çalışmaktadır. Bu düşünce özgürlüğü, Grubun tüm üyelerine, yeni ve yararlı bir fırsat olarak değerlendirilmek üzere ortak bir sorumluluk sunan ciddi bir kazançtır.

Bir kazançtır çünkü kendi kişisel kapasiteleri dahilinde belirlenen YDG üyeleri, Hükümetlerin ulaşamadığı ya da ulaşmakta özgür olmadığı bölgelere ulaşma ve yardım sunma isteğiyle motive oldukları için, tabu ya da sansür korkusu duymadan kararlar alabilirler.

Bir görevdir çünkü üzerinde durmamız istenen konu yani İslam ile dünyanın geri kalan kesimi arasındaki ilişkiler, günümüzün uluslararası düzenini belirlemekte ve şekillendirmektedir. Bu önemi giderek artan bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır ve uluslararası toplum, bu soruna yönelik güvenilir ve etkin bir çözüm sunma başarısı gösterememiştir.

Bir sorumluluktur çünkü bu çıkmaza bir çözüm bulmak kararlaştırılmış ve kapsamlı bir yol haritası ile Medeniyetler İttifakı adına bu misyonu kabul etmiş olan YDG'nin görevinin bir parçasıdır. Bu bağlamda, söz konusu Yüksek Düzeyli Grup bazı beklentileri ve umutları -haklı olarak- doğurmuştur; bu da tavsiyelerimizde doğruluk, yaratıcılık, pragmatizm ve cesaret göstermemizi gerektirmektedir.

YDG'nin amacı, İslam ya da Batı dünyasında cehalet ve bağnazlığı ya da ideolojik seçimlere bağlı bölünme ve çatışma mantığını yayan herkese karşı bir Medeniyetler İttifakı geliştirmektir.

Bu bağlamda YDG, medeniyetler ya da dinlerin çatışmasına tek bir cevap temelinde öneriler sunarak, sorunlarımıza indirgemeci bir yaklaşım sergileyecek bir hevese kapılmamalıdır. YDG, karşılaştığımız zorluklar konusunda kadercilik anlayışını reddetmelidir. Bu çerçevede, varlığı YDG tarafından inkar edilmeyen ve etkisi bir sebep değil sonuç olarak görülmesi gereken bir soruna karmaşık stratejiler sunmak yararsız ve tehlikeli olacaktır.

YDG bu tuzağa düşmemelidir. Moritanya'dan Endonezya'ya, Senegal'den Nijerya'ya ve Çin'den Hindistan'a kadar yüz binlerce Müslümanın değerlerini, düşüncelerini, seçimlerini ve bağlılıklarını belirleyen (tarihi ve siyasi) nesnel gerçeklerin üzerine gitmelidir.

Bu gerçeklerin bir tarihi, adı ve kökeni vardır. Bu gerçekler, Filistin, Irak, Afganistan ya da Çeçenistan olarak adlandırılır. Bu bakış açısına göre YDG üyeleri, sömürge çağı mirasının Batılı ve Arap-Müslüman toplumların zihniyetleri, davranışları ve temsilleri üzerinde nasıl bir yük oluşturduğunun farkındadır. Bu miras, Müslüman dünyasının bir ucundan diğer ucuna, Fas'tan Sincan'daki Uygurlara kadar Batı karşıtı aşırı tepkileri ateşlemekte ve sürdürmektedir. Ayrıca Batılı ülkelerde, aksine yönelik bildiri ve ölçülü iddialara rağmen, Müslümanların İslamcılar ve teröristler ile özdeşleştirilmesine, ayrıca sürekli ve yaygın bir güvenlik endişesine yol açmaktadır. Her türlü aşırılık taraftarları, kendi amaçlarına hizmet eden bu ayrımı daha da büyütmeyle meşguldür. Bu bağlamda YDG, mesela bir Faslı'nın tanımadığı ve hiçbir zaman karşılaşmayacağı bir Çinli Müslüman gibi bu konulara neden aynı derecede heyecan ve kararlılıkla tepki göstereceğini Batılıların anlamasını sağlamalıdır.

Bu durum "Kartezyen" bir Batılıya mantıksız ve ihtimal dışı görünebilir, fakat bu bir gerçektir. Bunu ifade ederek YDG, üzerinde durması istenilen ve unsurları aynı zamanda stratejik, siyasi, dini, tarihi ve kültürel olan sorunun özüne değinecektir.

YDG üyeleri, hem uzun hem de yakın bir tarihin yol açtığı tüm bu trajedileri çözüme kavuşturmak için mucizevî çözümlere sahip olduklarına inanmamaktadır. Fakat yine de bu durum, YDG üyelerinin çatışma mantığını ele almak ve çatışma riskini önlemek için eğitim, medya ve gençlik alanlarında öneri ve tavsiyelerde bulunmasına engel teşkil etmemektedir. Fakat YDG üyeleri, bu tavsiyelerin etkili olabilmesi, özellikle ilgili hükümetler ve çok taraflı kuruluşların, İslam ve Batı dünyası arasında günümüzde yaşanan düşmanlığın siyasi nedenleriyle mücadele etmek üzere benzeri görülmemiş bir uluslararası çaba sarf etmeye karar verdikleri takdirde mümkündür.

Özetlemek gerekirse, YDG'nin Filistin meselesini öncelikli konu olarak ele alma sorumluluğunu üstlenmesi gerekmektedir, çünkü bu sorunun Batı ile İslam dünyası arasındaki ilişkiler açısından belirleyici olduğunu günümüzde hiç kimse inkâr edemez. Bu karmaşık ve sıkıntılı bir konudur ve karşı karşıya olduğumuz zorlukların ve risklerin tümünün bir bütün olarak temsil etmektedir, fakat merkezidir.

İsrail'in kurulmasına ve geçerliliğine zemin hazırlayan 1948 tarihli Birleşmiş Milletler kararından altmış yıl sonra, uluslar topluluğu artık daha fazla gecikmeden adil ve kalıcı bir çözüm arzusundadır.

Böyle bir çözüm şimdi inkar edilemeyen üç gerçeğe dayanacaktır:

- a. Saygı duyulan, tüm egemenlik nitelikleriyle donatılmış ve onurlu bir Devlet kurmak azmini, ne zamanın ne gücün ne de paranın kıramayacağını bildiğimiz Filistin Ulusal Hareketi gerçeği.
- b. Filistin'in bir bölümünde İsrail'i netice veren ve ne terörizmle ne savaşlarla ve ne de uluslararası baskılarla yenilemeyeceği aynı şekilde bilinen Yahudi Ulusal Hareketi gerçeği.
- c. Her iki devletin, Filistin ve İsrail'in, bir arada yaşaması için hakiki bir fırsat sunan, onurlu, adil ve etik olan her türlü çözümü kabul etmek ve

desteklemek için tüm dünyada herkesin, başta Arapların, Filistinlilerin, İsrail halkının ve Yahudilerin çoğunluğunun iradesi.

Altmış yıl sonra, YDG bu konuda gerçekçi biçimde konuşmaya ve neticeye varmaya çalışabilir.

YDG, İsrail halkına bu yarım yüzyılda kaçırılan fırsatların anlamını, nedenlerini, bedellerini, geride bıraktıkları yara izlerini ve sonuçlarını ana hatlarıyla açıklayabilir.

Ayrıca YDG, aynı şeyi samimiyetle Filistin halkına da yapabilir.

Aralarında büyük çoğunluğun barış, güvenlik ve onur içinde yaşama arzusunda olduğu İsrail ve Filistin halkı, bu mantığı paylaşmaya hazırdır. Fakat bu yeterli değildir; mevcut durumun üstesinden gelmek için geleceğe dair cesur bir vizyona ihtiyaç vardır; aynı zamanda Filistin ve İsrail halkı, ayrıca durumu etkileyebilecek konumdaki tüm ülkeler- özellikle Amerika Birleşik Devletleri ve Güvenlik Konseyi'nin diğer daimi üyeleri - açısından da cesaret gerekmektedir.

Bu çerçevede, YDG öncelikli olarak, yıllarca aşırılık taraftarı ve toplumları bölen kimselere platform sunan bir trajediyi ortaya çıkaran parametreleri inceleyerek Filistin-İsrail meselesine "tarafsızca" ve "sakin bir biçimde" ışık tutan esaslı bir katkı sağlayabilir.

Günümüzde, 1948 yılında esas aktör olan Birleşmiş Milletler, altmış yıllık süre zarfında yaşanan çatışma, kan dökme, aşağılama ve büyük oranda karşılıklı korkuların nedenlerini ve çıkarılan dersleri İsrail ve Filistin halklarına, Müslümanlara, Batılılara ve diğerlerine ana hatlarıyla gösterebilir.

Bu şekilde gerçeklerin ortaya konulması, eşit şekilde kurulan ve geçerli sayılan aynı meşruiyet temelinde dayalı iki devlet arasında barışı temin etmek için net, soğuk kanlı ve tarafsız bir senaryoya götürecektir.

Uluslar topluluk her iki ulusu da haklar ve sorumluluklar konusunda eşit olarak kabul edeceği için onur, saygı ve adalet konusunda her iki devletten de aynı talepler de bulunacaktır.

Geçmişte yapılan hataların sorumluluğunu açıklayan, bu hataya yol açan gerçek nedenlerin ve herkesin kabul etmesi gereken bir çözümün kaçınılmaz şartlarının günümüz uluslararası toplumu tarafından farkına varıldığını ifade eden bir senaryoyu Filistin ve İsrail halkına sunmak aynı şekilde hayati öneme sahiptir.

Bizim, yani YDG'nin, altmış yıldır süregelen yanlış anlamanın, karalamasının, gizlenen ve istismar edilen gerçeklerin bedelini ve ağırlığını herkesin bilmesini sağlamak üzere bir sorumluluk üstlendiğimizin Filistin halkı, Arap-Müslüman dünyası ve genel olarak Müslümanlar tarafından anlaşılması ve kabul edilmesi gerekmektedir.

Bu engelin aşılması durumun çehresini tamamen değiştirebilir. Sonunda barışa uzanan bir sürecin anlamını ve gerçekliğini belirleyebilecek bir itibar ve inanılabilirlik kazanma yolunda bir ilk adım olabilir.

Benzer şekilde, bu altmış yıllık tarihin dengeli ve mantıklı bir şekilde incelenmesi İsrail'in korkularının giderilmesine ve İsrail halkının kuruluş değerleri ile uzlaşmasına büyük katkı sağlayacaktır. Filistin sorununun çözülmesi İslam-Batı ilişkilerindeki tüm sorunları ortadan kaldırmayacaktır. Ancak bu sorunun çözüme kavuşturulmaması bu gerilimleri ortadan kaldırmayı hedefleyen tüm çabaları etkisiz kılacaktır.

Birleşmiş Milletler başlatacağı bir "Beyaz Kağıt", (pedagojik ve ideolojik açılardan) hakikate yönelik böyle bir uygulama sayesinde, İslam ile dünyanın geri kalan kesimi arasında normal düzeyde ilişkiler kurulması için tüm yollar denenecektir. Bu süreçten tüm taraflar faydalanacaktır. Uluslar topluluğu tarafından çok uzun bir süre dile getirilmemiş ve kasten göz ardı edilmiş bir durumdan çıkar sağlayan aşırılık taraftarları ve köktenciler, gasp ettikleri bir davanın artık liderleri olmadıkları için meşruluklarının zayıfladığını ve hatta sorgulandığını göreceklerdir.

Bu "Beyaz Kağıt"ın tüm ilgili karar mercilerine ulaştırılması sayesinde YDG'nin tavsiyeleri durumun düzelmesine katkıda bulunabilir. "Beyaz Kağıt" Filistinliler ile İsraililer arasında barışın yeniden temini ve bu iki ulusu bir tarih - kendi tarihleri - etrafında bir araya getirebilmek için uygun bir zemin olabilir; bu samimiyetle kaleme alınacak bir tarihtir ve uluslar topluluğunun iki tarafa da her açıdan eşit yaklaşmasına imkan sağlaması noktasında temel ve benzersiz bir değere sahiptir.

### Diğer İlgili Dökümanlar

Konuşmalar, beyanlar ve geçmiş araştırmalar da dahil olmak üzere Medeniyetler İttifakı ve Yüksek Düzeyli Grubun çalışmalarına dair aşağıdaki dokümanlara Medeniyetler İttifakı'nın web sayfasından ulaşılabilir: [www.unaoc.org](http://www.unaoc.org) ve [www.medeniyetlerittifaki.gov.tr](http://www.medeniyetlerittifaki.gov.tr).

1. İspanya hükümeti Başbakanı Sayın José Luis Rodriguez Zapatero'nun Eylül 2004'te Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda Medeniyetler İttifakı teklifini yaptığı konuşması.
2. Medeniyetler İttifakı girişimini destekleyen ve Milenyum +5 Hedeflerine dair BM Zirvesinin (14 Eylül 2005) 144. Paragrafı.
3. Medeniyetler İttifakı Görev Tanımı.
4. Eş-Sponsorların ve BM Genel Sekreteri'nin Palma de Mallorca'da (İspanya) Yüksek Düzeyli Grubun ilk toplantısında yaptığı konuşmaları.
5. Yüksek Düzeyli Grubun toplantıları ve Yüksek Düzeyli Gruba yapılan sunumlar.
6. Medeniyetler İttifakı ile ilgili konferanslar ve toplantılar.
7. Medeniyetler İttifakı'na destek veren Hükümetlerin, kuruluşların ve yapılan beyanların listesi.
8. Medeniyetler İttifakı'na destek veren temel dökümanlar, uluslararası beyanlar ve projeler.

Medeniyetler İttifakı

Daha fazla bilgi için lütfen  
Medeniyetler İttifakının web sayfasına bakınız

[www.unaoc.org](http://www.unaoc.org)

[www.medeniyetlerittifaki.gov.tr](http://www.medeniyetlerittifaki.gov.tr)